

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO (ANO) VIII.

Štev. (No.) 134

M A R E C 1939.

Strašna katastrofa je zadela Čile. Dežela je znana po potresih, toda vsa zgodovina ne pomni nekaj tako strašnega, kot ga je doživela oni dan. In kdo ve, če ni bila ta potresna katastrofa hujša od vseh, kar jih pozna zgodovina.

Najhuje je potres prizadel pas med 36 in 38 stopinjo južne širine. Najbolj prizadeti mesti sta Chillan in Concepción.

Mesto Chillan je bilo pomembno trgóvsko središče. Saj je štelo 50.000 prebivalcev. 80 km od mesta, visoko v gorah, na podnožju snežnih And so svetovno znane mineralne toplice, stvar, ki je običajna po vulkanskih ozemljih.

Ko je nastal potres, bilo je ob 11 zvečer, je bilo nekaj nepopisno groznega. Saj je katastrofa dobila vse ljudi v hišah in zato je smrt tem strašneje gospodarila. Najstrašnejša je bila zgodba v gledališču. V hipu se je sesedlo na glave gostov, ki so napolnili dvorano. Menda ni ostal nihče pri življenju. Sploh je prišlo v tem mestu ob življenje polovica prebivalstva.

Concepción je drugo mesto nesreče. Veliko in pomembno mesto. Po gospodarskem pomenu zavzema tretje mesto v republiki Čile, in je najpomembnejše na juž-

nem delu dežele. Štelo je mesto skoraj 100.000 ljudi. Ponašalo se je posebno z nekaterimi stavbinskimi umetninami, med katerimi je bila pomembna univerza in je bilo mesto sploh polno raznih veličastnih zgradb. Danes je vse kup razvalin. Sodi se, da je zgubilo življenje v tem mestu kakih 10.000 ljudi.

Redke so stavbe, ki so ostale pokoncu. Podrla se je tudi škofijska palača in stolnica, ki je bila dragocena stavbinska umetnina. Stolpa stapa ostala pokoncu, toda tako nagnjena, da so ju morali radi nevarnosti podreti.

V tem mestu živi Slovenec Alojzij Rock, doma iz Cerknice. Je duhovnik, ki je prišel do visoke časti kanonika. Danes še nevemo, kako je on preživel katastrofo.

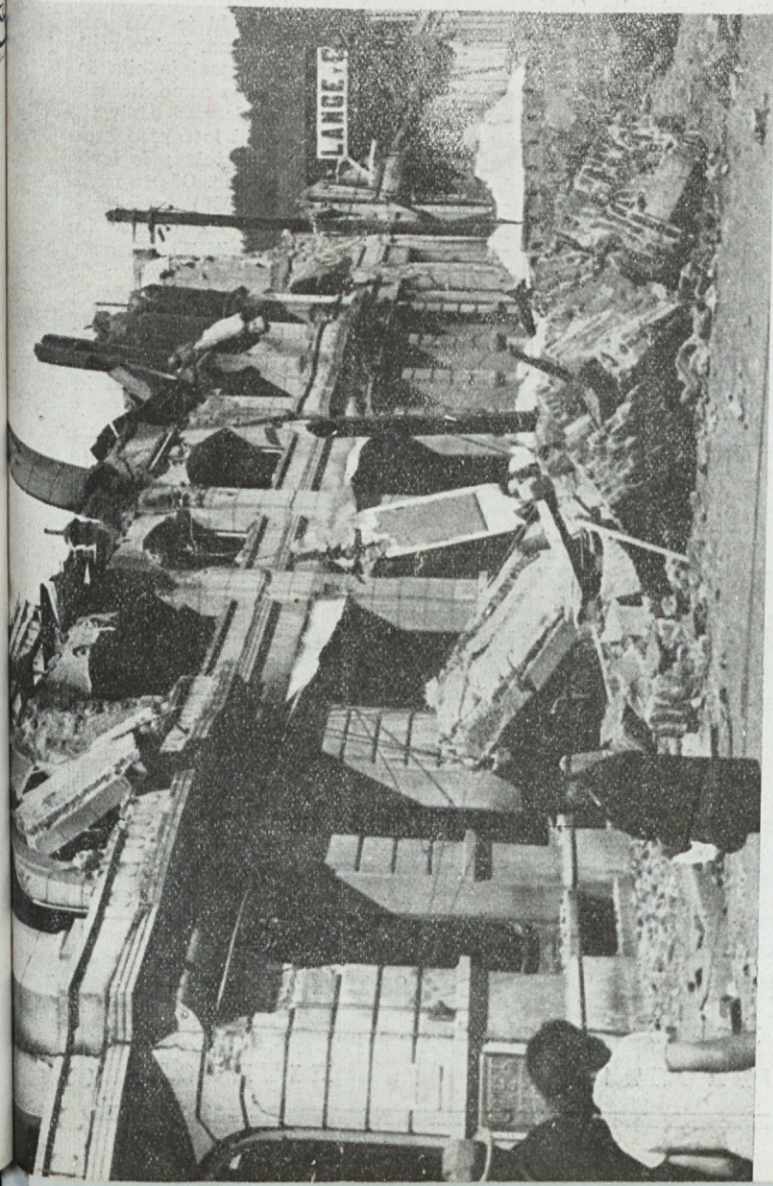
Kako grozne reči so se dogajale, nam osvetli nesreča, katera je zadela bolnico v Chillanu. Pravijo, da se je zemlja odprla in je stavba zginila v globino.

Nesrečnim preostalim hiti na pomoč vsa južna Amerika. Sama Argentina je zbrala 1.500.000 \$ v denarju in je bilo poslanih več dolgih vlakov z živili in bolniškinimi potrebščinami za ponesrečence.

Država pa je razglasila obsedno stanje v prizadetih pokrajinah, da se tako potlači nervoznost, ki lahko rodi še nove katastrofe.

Takele elementarne katastrofe imajo dostikrat svoj poseben pomen in so kot nekaj prst božji zemljanom, kateri postanejo vse preveč napuhnjeni in brezbožni. Gotovo se bodo slišale podobne razlage tudi sedaj, ko bodo razlagali ta dogodek in...

Še vedno je Bog silnejši, kot pa inženirji, ki v zemljo vrtajo in po zraku letajo. Človek, ki bi tako rad odstranil zadnjo sled vere, naj pogleda naravnost v oči takimle strahotam, potem naj pa lepo ponižno molči in prizna, da je majhen in da mora biti tudi podložen Njemu, ki je gospodar.

DUHOVNO ŽIVLJENJE je mesečnik.

Uredništvo in uprava:

Pasaje Salala 60.

Urednik: Hladnik Janez.

Telefon 63-6832

Letna naročnina za Argentino 2 \$.

Za Jugoslavijo 40 Din.

Za druge dežele 3 \$.

CERKVENI VESTNIK

12. marca maša na Avellanedi za Jožefa in Jožefo Stantič.

19. marca maša na Paternalu za Kjuder Ivana.

26. marca maša na Avellanedi za Metodo Zorn.

2. aprila maša na Paternalu za Lojzeta Abram.

9. aprila **VELIKA NOČ**.

Ob 8.30 uri maša na Avellanedi.

Ob 11 uri na Paternalu.

Molitve stalno na Paternalu na Av. del Campo ob 4 uri.

Ne pozabite na velikonočno spoved. Nič se ni treba izgovarjati s tem, da ne znate jezika. Saj je glavno dobra volja. Vsak duhovnik bo rad pomagal tistemu, kateremu je beseda še neokretna. Samo potruditi se je treba do spovednice.

Po slovensko se lahko spoveste v cerkvi svetega Jožefa (Rivadavia 6950) Plaza Flores, vsak dan od 7 do 9 ure. Spovednica je na desni strani od vhoda z napisom P. Hladnik. Tudi pred in po službi božji na Paternalu in na Avellanedi je vedno za to prilika.

Tudi se nikar ne izgovarjaj, "da nimaš grehov, ker nisi nobenega ubil in nobenemu nič ukradel..." Če si veren kristjan, ki želiš biti deležen tudi zveličanja, ki ga nam je Jezus Kristus pridobil, moraš pristopiti najmanj enkrat letno k angeljski mizi in prejeti sveto obhajilo. Kdor pa prejme sveto obhajilo, mora prejeti "sebe dobro presoditi" in tudi prositi odvezo pri sveti spovedi. Taka je volja božja. Mi duhovniki pa moramo radi ali neradi poslušati spoved in spovedancu pomagati in mu v Jezusovem imenu dati odvezo.

Prav posebna prilika za spoved bo na Paternalu na veliko soboto (8 aprila) ob 3 uri popoldne, ko bo v kapeli na Avenidi del Campo blagoslov velikonočnih jedi. Prilika za spoved bo že od 2 ure dalje do 4 ure.

Veliko noč bomo praznovali takole.

Na veliko soboto ob 3 uri bo na Paternalu v kapeli na Av. del Campo blagoslov

velikonočnih jedi. Od 2 do 4 ure bo tam tudi prilika za velikonočno spoved.

Na Avellanedi bo blagoslov jedi v nedeljo po sv. maši, ki bo ob 8.30 uri.

Na Velikonoč bo maša na Avellanedi ob 8.30 uri. Na Paternalu pa ob 11 uri.

Molitve bodo na Paternalu ob 4 uri.

Na belo nedeljo 16. aprila bo na Paternalu skupno sveto obhajilo otrok ob 9 uri. Ob tej priliki boste gotovo pristopili k božji mizi mnogi odrasli. Prilika za spoved bo pa v soboto 15 aprila od 2 do 4 ure na Paternalu, zvečer pa v cerkvi sv. Jožefa do 8 ure.

MOHORSKE KNJIGE za naprej bodo stale 5 pesov. Bo 5 knjig polnih lepe vsebine poučne in zabavne. Mohorske knjige so kakor slovenska narodna vez, po kateri se družimo mi izseljenci z rojaki doma. V ponos si mora šteti vsak rojak biti v vrsti mohorjanov. Zato opozarjamo, da se prigrasite čim prej in poravnate predpisani znesek bodisi na naši upravi ali pa pri g. Laknerju na Banco Germánico.

V **ROSARIU** se bo vršila sveta birma 25. maja. Prosim starše, da prigrasite otroke za pouk v šoli. Tiste pa, ki imate dober glas, prosim, da se javite, k zboru, ki ga bo učila častita sestra Alfonza.

IZ UPRAVE

Prosim tiste rojake, kateri ste še dolžni naročnino za leto 1938, da poravnate naročnino in jo obnovite tudi za naprej. Tudi zvestim plačnikom za prejšnja leta priporočim, da čimprej poravnate, kajti sicer bo list ustavljen.

Naročniki v **Cordobi** izročite naročnino kar g. Petru Jonke v Rio Ceballos. Rojaki v **Lomi Negri** poravnate račun pri **Tonetu štularju**. V **Bahiji Blanki** pri **Ferletiču**.

Vsi ostali pa pošljite ali prinesite. Tudi potom Slovenskega lista lahko poravnate. Lahko plačate tudi na Banco Germánico in Banco Holandés.

Samo ganiti je treba, pa se vse lahko uredi. Prosim torej, da to čim prej storite.

Tisti, kateri pošljete po pošti, naslovite na Hladnik Janez, Pasaje Salala 60, Buenos Aires; ker priporočena pisma ali čeki na osebno ime pridejo bolj brez zapletkov v prave roke.

Tudi naročnike v Jugoslaviji prosim, da pošljite na Zadržno gospodarsko banko kar za ime Hladnik Janez.

Tiste, kateri žele, da se objavi kaka slika prosim naj prispevajo za strošek kli-

KORISTNI NASLOVI

Poslanstvo kraljevine Jugoslavije za Argentino, Brasil, Uruguay in Paraguay: Charcas 1705, Bs. Aires, U. T. 44—6270.

Konzulat kraljevine Jugoslavije v Rosario: San Lorenzo 937, Rosario de Santa Fé. U. T. 22—012.

Izseljenski korespondent za Uruguay: Ituzaingó 1322, Montevideo, Uruguay.

Provincialat Slovenskih šolskih sester Rosario de Sta. Fé, calle Córdoba 1646, Telefon: 28—083.

Izseljenski duhovnik David Doktorič; Ituzaingó 1322, Montevideo, Uruguay Telef. 87959.

Salezijanski duhovnik Ludovik Perinšek, Casa parroquial, Junin de los Andés, Neuquén, Argentina.

Slovenska šola na Paternalu: Paz Soldan 4924, Buenos Aires.

Jugoslovanski patronat (posredovalnica za delo): Bolívar, 314, II. nadstropje, U. T. 33—9905.

Slovenski list, General Cesar Diaz 1657, Buenos Aires, Argentina, U. T. 59—3667.

Zavetišče Lipa, Villa Madero FCGBA

šeja, ki znaša 2 pesa za mali kliše. Za večje pa 4 cent. za vsak cm². Uprava prav z veseljem sprejme slike za objavo. Vedno pa priložite tudi zadostno pojasnilo slike.

Čudež na Brezjah. Izredno zanimanje je zbudila med romarji na Brezjah 9-letna deklica Tončka Krajnik iz Godešič, župnija Rateče pri Škofji Loki, ki je bila poldrugo leto hroma in slabotna, pa je med sv. mašo zopet shodila. Poprej je bila še pri sv. obhajilu. Prejela je samo košček svete hostije, ker ni mogla ust odpirati. Doma so ji dajali povečini le tekočo hrano. Hroma je bila po vsem telesu, le levica je bila še nekoliko gibčna. Oče in mati sta jo ta dan (13. nov. 1938) že četrtrič prinesla na Brezje k Mariji Pomočnici in zaupno prosila pomoči, kajti 11 zdravnikov, pri katerih sta iskala nasvetov, je izjavilo, da je otrokova bolezen neozdravljiva. Zbolela je pred poldrugim letom, ko se je prestrašila nekega psa. — Samostanskemu predstojniku se je prigrasilo več romarjev, ki so dogodek v cerkvi videli in so pripravljeni pričati o resničnosti.

Blizajo se VELIKONOČNI PRAZNIKI

SPOMNITE SE SVOJCEV V EVROPI TER JIM OMOGOČITE, DA PREŽIVE VELIKO NOČ V SREČI IN ZADOVOLJSTVU!
ZA NAVADNA, AVIONSKA IN BRZOJAVNA

DENARNA NAKAZILA

v katerikoli kraj Jugoslavije ali Italije, obrnite se na naš zavod, kjer Vam bomo točno in vljudno postregli, kakor vedno.

Jugoslovanski oddelek

BANCO GERMANICO

DE LA AMERICA DEL SUR

AVENIDA L. N. ALEM 160

BUENOS AIRES

25 DE MAYO 149—59

Nove uradne ure: od 10 do 15. — Ob sobotah od 9 do 11.

VARNOST!

ZAUPNOST!

HITROST!

NA PETROVI SKALI

“Zgodovina je učiteljica življenja”, pravi pregovor. V ljudeh je bilo vedno zlobe in plemenitosti in so eni gradili drugi rušili. Mnogi rodovi so že bili, kateri so se dali voditi slepim strastem. Viharji sovraštva in podlosti so divjali. Nikamor pa se ni hudobija tako zaletavala kakor v Petrovo skalo, v tistega, ki je naslednik apostola Petra na rimskem prestolu. Že mnogokrat so prerokovali konec papeštva in konec katoliške cerkve. Tudi danes se dobe nekateri, ki ponavljajo isto... ker si pač žele, da bi se evangelijski nauk izkazal za laž, ker bi njihovo nevredno življenje tako ostalo nekaznovano.

Slepota je to. Nikogar ne bo rešila. Resnica je večna. In tudi Petrova skala je neporušna. Umirali so papeži. Mnoge so raztrgale divje zveri, drugi so bili izgnani. Toda njihov prestol je ostal in stoji in — bo stal.

Vsi prestoli iz tiste davnine so se porušili. Padel je carski stol v Carigradu in Rimu in Petrogradu in na Dunaju in Berlinu... Rimski pa šedanes stoji. Tisti, na katerega je Jezus sam postavil sv. Petra in kateremu so vse do danes sledili nasledniki v nepretrgani vrsti. Že 262 jih je in bodo sledili vse do konca časov.

Prazne so marnje sovražnikov božjih in zaslepljenec, kateri menijo, da so moderni le če čez vero in cerkev zabavljajo. Kmalu bo 2000 let, odkar skušajo peklenske sile porušiti papeški prestol, toda prazno je nji-

hovo delo. Vedno stoji in bo stal dovolj trdno in dovolj visoko, da more vsakdo, kateri željno išče resnico spoznati, da jo najde le v evangelijskem nauku, ki ga sveta Cerkev uči.

Zatisnil je oči Pij XI. Bil je velik mož. Od nasprotnikov po zlobi in nevednosti mnogokrat napadan. Toda iskreni ljudje, pošteni in resnicoljubni, so vedno mogli v njem najti pravega pastirja in učitelja božje resnice.

Ima že naslednika. Sveto Cerkev vodi božji duh. In postavil ji je danes na čelo moža, kateri je velik po učenosti a velik tudi po svetosti. Ne bo mu manjkalo sovražnikov. Tudi nevredni otroci katoliške Cerkve ga bodo obrekovali in čez njega klevetali. In prav tisti so, kateri so vedno najhujši. Stara zgodba je to. Hudič si jo je izmislil iz vsega početka. Marsikdo je toliko nestalen, da mu omajajo vero tisti, kateri umazano govore čez sveto Cerkev in njeno vodstvo. Toda... Cerkev stoji in bo stala. Le ta in oni postane nevreden njen sin in se izgubi za vso večnost... Bodite torej modri in vedite, da velja stara beseda Jezusova rečena Petru in njegovim naslednikom: **karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih... Kdor vas posluša mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje...**

Zatorej le nikar ne podirajmo svoje lastne sreče, ki nas čaka šele v večnosti, a homo srečno do nje prijadrali le v **Petrovem čolnu**.

Novi Papež Pij XII je odlična osebnost.

Prav na dan izvolitve je izpolnil 63 let starosti. Rojen je bil v samem Rimu. Za mašnika posvečen je bil 1899. Izkazal se je za spretnega cerkvenega pravnika in je tako prišel v vrsto najodličnejših duhovnikov. Med vojno je bil papežev poslanik v Nemčiji, kjer je deloval posebno za vojne jetnike. Tudi po vojni je deloval istotam. Pozneje je postal desna roka papeževa. Nihče ni pričakoval, da bo tako hitro končana volitev novega papeža, in prav tako je iznenadilo, da je bil izvoljen proti dosedanjim običajem tajnik pokojnega papeža.

Božja Previdnost je na tem mestu hotela njega.

Sveti oče je učen v vseh vedah ne le bogoslovnih temveč tudi v vseh znanostih. Odlikuje ga pa tudi znanje mnogih jezikov. Poleg starih (latinščine in grščine) popolnoma obvlada francosko, nemško, špansko in angleško. Tudi poljski jezik razume.

Za Argentino ima pa njegova izvolitev še poseben pomen, ker je njemu in našemu mestu ostalo v neizbrisnem spominu tisto, kar se je dogodilo ob veličastnih dneh euharističnega kongresa, ki se je vršil v Buenos Airesu, kjer je bil tedaj Eugenij Pacelli, danes Pij XII, papežev legat.

Neprecenljivega pomena je tudi to, da je sedanji sveti Oče mož, kateri razumeva teške boli, katere duše sodobno družbo in bo pač umel srečno voditi petrov čoln med nevarnimi pečinami, ki jih predstavljata danes fašizem in komunizem. Za geslo si je postavil novi papež **m i r**.

Mir v srcih, mir v družinah, mir med narodi.

KAKO STA SE SREČALA DVA BODOČA PAPEŽA

Pij X. je vladal sveto Cerkev od 1903—1914. Preden je bil izvoljen za papeža, je bil škof v Mantovi, pozneje pa patriarh v Benetkah. Kot sin preprostih staršev je bil tudi pozneje, ko je dosegel najvišjo službo in čast, vsekdar skromen in preprost. Ko je bil še škof v Mantovi, je prišel don Ahil Ratti, zadnji pred par tedni umrli papež Pij XI., ko je bil še mlad duhovnik, po opravkih v Mantovo. V stolni cerkvi je opravil sveto mašo. Nato se je šel poklonit škofu. Don Ahil potrka enkrat, dvakrat. Nič. Nato pritisne kljuko, stopi v predsobo, v stransko sobo. Vse tiho. Stranska vrata so bila pa odprta. Misleč, da dobi tam služabnika, stopi tja. Pa kako se zavzame, ko vidi, da se tam — bila je kuhinja — okrog ognjišča suče škof Jožef Sarto, poznejši kardinal

in papež. Don Ahil Ratti vstopi in se predstavi.

“Pravite, da ste pravkar maševali. Torej še niste zajtrkovali”, reče škof, ne da bi izpraševal, odkod in kam. “Boste pa pri meni dobili skodelico kave. Toda poprej mi morate pomagati pri kuhi. Danes sem namreč sam doma. Moja sestra, ki mi gospodinji, je zdoma; vrne se pa enkrat čez dan.”

Zdaj položi škof gostu mlinček v roke in ga prosi, naj zmelje pripravljena kavna zrna. Medtem je mleko že zavrelo, krop je bil tudi pripravljen, kava je zadržala po kuhinji, zajtrk je bil kmalu na mizi.

Tako sta se srečala dva prihodnja papeža, ko še slutila nista, za kakšno poslanstvo ju je božja previdnost namenila.

Hladnik Janez:

PRVIČ NOVA MAŠA MED SLOVENCIMI V ARGENTINI

(Slika po maši na Paternalu)

Pa bi napak rekel, če bi trdil, da je bila sploh prva slovenska nova maša. Le med Slovenci je bila prva, kajti v celoti v kolikor moremo vedeti, sta bili že dve. Eno je zapel že pred 30 leti sedanji ravnatelj zavoda, ki ga imajo Lazaristi v Escobarju, to je lazarist P. Mathias, čigar mati je bila doma iz Števerjana pri Gorici. Rojen pa je bil v Bahiji Blanki.

Drugi Slovenec, ki je stopil pred božji oltar je bil g. Pavšič, rojen blizu Gorice. Novo mašo je imel 1898 leta v Paraná, kjer je umrl kot kanonik pred 11 leti. A danes mu živi en brat in dve sestri.

Gotovo bi še kdo vedel za kakega drugega služabnika oltarja po katerem se pretaka slovenska kri. Če ga ve, naj nam javi!

Gotovo je, da je bila med Slovenci prva nova maša, katero nam je zapel Vladimir Zmet dne 5. febr. na Paternalu in 12. febr. ponovil na Avellanedu.

Že pol leta smo se pripravljali za to slovesnost. Toda le tako, da smo govorili o tem. In pevcem tudi čast, ki so malo po malo že vežbali latinsko mašo.

Čas pa je tekel in vsak dan smo bili bliže določene mu dnevu. Treba je bilo stvar vzeti v roke kar zares.

Toda kako? Novomašnik je bil v General Acha, 800 km daleč... bil sem kar sam. Toda ne dolgo.

Neki dan sem bil na obisku pri "slovenski mami", pri Fani Krševan na Campani. Živahno so čebljale kokaši v kurniku, pa kar bila mi je na jeziku beseda: kaj pa za novo mašo kaj mislite? Tle piščanci bodo kakor nalašč za tedaj...

Ne vem kaj si je mama mislila, ko je to čula, so-dim pa, da je bila njena misel bolj lepa, kakor bi jo imel kdo drugi, če bi mu kaj sličnega namignil. Krševanova gospa je besedo vzela z najboljše strani in ponudila ne le piščance ampak še potico za prigrizek. "Saj sta bila naš Stanko in Vladimir še prav posebno prijatelja v San Carlosu, kjer je naš Stanko hodil v šolo".

In tako se je zadeva, tudi materijalna stran slovesnosti, že premaknila z mrtve točke.

Za slovesnost v cerkvi je bilo že več ali manj napel-jano. Povabili smo vse slovenske duhovnike v tej de-želi. Pričakovali smo posebno željno rojaka Alojzija Roka iz Concepcina v Čile, katerega je pa med zadela huda nesreča. Njegovo mesto je porušil potres. Od Zamjena, ki živi doli nekje na jugu, smo zvedeli, da je bo-lan. Ludovika Perniška je zadržalo delo na misijonskem potovanju daleč notri po deželi. Pa gotovi smo ostali slo-venski duhovniki: Doktorič in Kastelic in jaz in tudi naš slovenski oče, superior Očetov Kamilov, P. Gašpar nam je dal gotovo besedo, koga drugega pa bomo že tudi dobili.

Kaj pa sorodniki?

Bil sem v Tropezonu. Pri Brekovih. Kaj pa nova maša? tako sta se zanimala oba.

Gotovo boste tedaj prišli zraven.

Saj smo si celo v sorodu. Z Vladimirom sva strani-ča. tako jepojasnil on.

Kmalu smo bili na jasnem, da je še drugih njegovih straničev. To je Samokey Franc, ki živi na Čakariti in pa Rafael Pavšič. Tako se je vedno bolj večal krog ti-stih, kateri naj bi skrbeli za priprave.

Spet me je pot nosila po Villa Devoto.

Samokey. Peter Samokey... kdo ve če ne bo tudi kaj zveze med njimi. In iz Oseka so... In kar hitro sem vedel: Saj so si celo sosedje od doma. Prav najbližnji so-sedje. Iz dolnjih Vitovelj ali bolje iz Čekavca. In nje-gova sestra je poročena Remec in živi v Caserosu...

Seveda, saj jo dobro poznam. Saj imajo v Caserosu najlepšo slovensko hišico. Menda bomo tudi Remčeve kaj videli.

In tam v Lynch živi tudi slovenska družina, je ve-dela žena, ki so od tam.

Spomnil sem se, da morajo biti to Lozarjevi, ko so povedali, da si je mož pred nedavnim nogo zlomil.

In na Saavedri jih je tudi mnogo iz Oseka.

To bodo pa Rijavčevi in Ličanovi če se ne mo-tim....

Žal, da ni bilo več časa, da bi človek vse te ljudi mogel osebno poiskati. Saj se bodo že vseeno pokazali blizu!

Toda kdo ne ve, da taka stvar da dosti skrbi. Da je vse na mestu pravi čas; zato je treba večje kuha-ric. In sem se spomnil na Kati Podreko, ki je bila brez dvoma za kuharico na marsikateri novi maši. Saj je že na marsikateri gosposki mizi postregla po vipavskem in goriškem in tolminskem.

Kar na telefon. : Je doma gospa Kati?"

Čujte gospa. Nova maša bo!

Sem že brala v Duhovnem Življenju. Gotovo bo zelo lepo, kajne.

Bo, če boste tudi vi kaj pripomogli!

Kako da ne. Iz srca rada. Če želite, bom napravila novomašno torto!

Glej ga šmenta. Saj res. Še pomislil nisem na to. Saj res ni nove maše brez torte v obliki mašne knjige. Pa veste gospa, če bi se malo pozanimali še za druge stvari!

Nič ne skrbite gospod Janez. Saj smo se že pogo-varjale ženske, da moramo kaj pomagati, če ne vas bo konec, ker en sam človek ne zmore vsega.

Kje pa se bo vršil obed?

Upam, da ne bo nobenih težav s tem. Kar v pro-storih zavoda, kjer imamo mašo. Tam je vsega. So mize in stoli in menda tudi namiznih potrebščin ne bo manj-kalo.

In še nekaj. Ali poznate Cotičevo gospo iz Pater-nala?

Kaj je ne bi poznala. Saj je iz Mirna doma, kjer je bil dekan Rojec za župnika....

Ona bo nemara tudi kaj mogla priti na pomoč, da bo vse v redu. Jaz bom kar Vam gospa Kati in Krše-vanovi gospej in Cotičevi prepustil skrb za mizo.

Prav tako. In je bilo v glevnem vse napel-jano.

5. februarja zjutraj. Srečno sem si preskrbel namestnika v cerkvi sv. Jožefa, da mi ne bo treba ob 1 uri popoldne na faro, da opravi sveto mašo, ki jo imam vsako nedeljo ob eni. To je bila prva misel potem, ko sem se pokrižal. Zunaj pa je černo vreme nekaj kuhalo. Kmalu mi je sunil oster piš v sobo.

Ob 7 uri se je pa sprožila nevihta.

Bo kar bo, sem resignirano mislil. Prav stojično mirno je prišel gospod Doktorič, ki se je ono jutro šele pripeljal iz Montevidea. "Za nas ni prida, za kmeta je pa dobro! Kar veseli bodimo z njim", tako je mirnodušno presodil. Kdor se je namenil priti bo prišel.

In tako je tudi bilo. Nekaterega in mnoge je "nesla voda". Toda tistih, kateri so dežju kljubovali je še vedno bilo dovolj, da je bila kapela polna. Kakih 400 ljudi je prišlo.

Prvi je bil na mestu novomašnik. Z njim je prišel prijatelj in novomašni tovariš, ki je tudi to leto prvič stopil pred Gospodov oltar.

In tako se je slovesnost bila že začela in se je tudi lepo dovršila.

Novi mašnik bod' pozdravljen...

Lepo okrašena je čakala cerkev, a naroda še ni bilo. Bilo je šele ob devetih in še vedno je nemilo deževalo. Vsak je čakal doma, češ, morda se spreleti.

Pa ni bilo drugače. Tudi skozi dež je bilo treba. Ko je bila ura deset so začeli drčati skupaj avtomobili iz katerih so stopale bele družice, ki naj spremijo novomašnika na potu k oltarju.

Vidmarjeva Irena je čakala s križem in lepim šopkom, ki ga je pripravila Vida. Krog nje pa še 16 belih družic, velikih in malih, vse z belimi nageljčki v laseh.

Takoj po 10 uri se je prikazal sprevoz duhovnikov. Z njimi so stopali tudi novomašni botri: Subanova, gospod in gospa.

Ganjlive so bile besede, katere je povedala Irena, ko je izročila križ in cvetje, a nepopisno je bilo ginjenje, ki je prevzelo novomašnika, ko so ga objeli glasovi one čudno lepe pesmi v pozdrav novomašniku. Ta trenutek je bil pač najbolj slovenski, najbolj domač.

Takoj se je pričela sveta maša. Gospoda Doktorič in Kastelic, ki sta bila diakon in subdiakon sta berilo in evangelij zapela lepo po slovensko.

Pevci so dali ta dan najboljše in bilo je nekaj lepega. Niso se zastonj vadili. Pa tudi cerkev je bila polna hvaležnih poslušalcev.

Sledil je nato govor, ki ga je imel g. Doktorič.

Kaj je bil in kaj je Slovincem duhovnik in še posebej, kaj je duhovnik izseljencu.

Sledil je "ofer" po stari navadi. Družice z botri so otvorile sprevoz, ki je potegnil za seboj vse prisotne.

Zares, da imamo vso svobodo in svoj dom tukaj, tako so rekli ljudje, ko so pogledali napis na podobicah. Vse po slovensko. Tako le je bilo zapisano: Novomašni spomin med rojaki izseljenci na Paternalu v Buenos Airesu.

In te-le besede:

Daritev svete maše naj Ti prijetna bo,

Molitve srčne naše usliši milostno!

ter:

Tebi vseh rodov Gospod posvečuje se naš rod,

Sree božje Tvoji smo, Tvoji večno bodemo.

Za konec svete daritve smo zapeli še zahvalno pesem in stopili ven na dvorišče, kjer smo se za spomin naslikali.

Sorodniki in rojaki so obstopili novomašnika, da mu v imenu odsotne matere in bratov in v imenu rajnega očeta častitajo vso srečo na duhovniškem potu.

Že so čakale tudi lepo pogrnjene mize in hladna pijača. Zato smo kar kmalu sedli za mizo in ni nas bilo malo. 115 ljudi je sedlo za mize, okrašene s cvetjem in lepimi tortami, ki so jih preskrbele naša dekleta. Na novomašnikovi mizi je bila pa velika mašna knjiga, tradicionalna novomašna torta, ki jo je pripravila gospa Kati Podreka. Morda je bila že deseta, kdo ve!

Da smo duhovno veselje tega dne dopolnili še s telesnim veseljem dobrega prigrizka in prijetne kapljice, je naravna stvar.

Med kosilom se je pa razvila prav velika živahnost. Prvi jepovzel besedo kaplan Hladnik z napitnico novomašniku in vsem ki so k slovesnosti pripomogli. Posebno je izrazil splošno zadovoljstvo za prisotnost superiorja očetov Kamilov, župnika cerkve svete Neže P. Gašparja, ki je bil že od vsega začetka iskren prijatelj Slovincem. Saj v njegovi cerkvi smo imeli prvo zavetje. Zato ga imamo kot za našega očeta. Te besede so bile povedane v španskem jeziku in so izzvale gromko navdušenje, ki se kar ni moglo poleči.

Kmalu nato je povzel besedo P. Gašpar, ki nam je svojo dobrohotno naklonjenost ponudil tudi nadalje za vse, karkoli bi bilo potrebno. In napravil nam je celo to veselje, da je tudi nekaj slovenskih besed povedal in še kako dobro so mu pristojale. V govoru je povdaru predvsem to, da so bili Slovenci v njegovi župniji vedno najboljši element, ki so nemalo uplivali na razvoj farnege življenja s svojimi običaji, posebno pa s svojim pčjem. In mož, ki jedanes prav posebna opora revne cerkvice svete Neže, saj je tudi on Slovenec, prav on, ki je danes tudi za botra s svojo gospo na tej lepi novomašni slovesnosti, to je gospod in gospa Suban. Po častitkah novomašniku je častital Slovincem, da dobimo v njegovi osebi pomoč v delu za zveličanje naših duš.

Odobranje in ploskanje, ki je njegovim besedam sledilo, je bilo zelo navdušeno.

Govoril je nato g. Kastelic, ki je spomnil naj bi poslali tudi tople pozdrave novomašnikovi materi ob enem pa je napil tudi tistim slovenskim ženam, ki bodo v bližnji ali daljni bodočnosti tudi doživele to veselje, da jim bo sin stopil pred oltar. Saj imamo sedaj kakih deset.

Nato je povzel besedo novomašnik sam. Lepo mu je tekla slovenska beseda. Kar čudno, da jo je znal tako dobro hraniti skozi deset let, ko živi med samimi tujei in k večjemu more kdaj kako slovensko vrsto prebrati. Za govor nima nič prilike.

Samo lepo sem prišel. Nič me ni bilo skrb za vse drugo. Kar gospod Janez je napravil vse zame. Danes sem pa doživel tako nepopisno lepo slovesnost, kot je ni imel nobeden mojih tovarišev, ki so tudi letos stopili prvič pred oltar.

Kako naj se zahvalim pevcem, predvsem pevovodju gospodu Jekšetu Cirilu. Le kako naj bi vam popisal čustvo, ki me je prevzelo, ko sem zaslišal pesem "novomašnik bod' pozdravljen". Gotovo ste dobri možje in fantje, dobre žene in dekleta, da ste se toliko potrudili za tako lepo stvar. Pač ne bom nikdar pozabil tega vselega in srečnega dne, ki ga danes med vami doživljam.

Nadalje se je zahvalil sorodnikom in rojakom očeti vega doma, potem še posebno njim, ki so poskrbeli za tako izborno kosilo. Vsak nekaj, saj ste mi vsi kot bratje in sestre, katerih lastnih tukaj nimam, pa sem jih dobil v vas, ki ste tako ljubeznjivo semkaj prihiteli da se poveselate z mano tega mojega presrečnega dne. To pa tudi obljubim, da kadar mi bo mogoče, bom vedno rad prihitel med vas, ki se zvesto držite tistih, kateri so

predvsem poklicani, da vas vodijo po pravi poti.

Mene čaka delo. Sedaj se bom učil voditi druge. Kakih 30 fantov bom imel v San Carlosu, da jih bom učil za poštene in dobre ljudi. Kadar pa bo treba in če bo mogoče, bom vedno rad stopil med brate Slovence, katere naj vse Bog živi!

Seveda je novomašnik povedal še marsikaj drugega lepega. Tukaj so povzete le nekatere misli.

Med tem, ko so tekli govori je vesela volja rastla in kar prehitro je bilo ob 4 uri, ko so klicali že k popoldanski pobožnosti.

Pri molitvah.

Dopoldne je vreme odreklo, zato pa se je za popoldne poboljšalo. Toliko vdeležbe pri popoldanski službi božji še nismo imeli nikoli. Čisto se je napolnila cerkev. Zbralo se je celo več ljudi kot k maši. Po petih litanijah je imel nagovor kaplan Hladnik, ki je povdarril zlasti to misel, da je mašnik iz ljudi vzet in za ljudi postavljen... V prevdarek posebno tistim, kateri brez vsega sramu zaničujejo duhovnike, ne da bi pomislili, da je prav tako človeške matere sin, ki ga zaničljivka boli in ga boli še bolj zato, ker je nezaslužena, ker samo zato se je vsemu odrekel v svetu, da bi bilo njegovo srce celo samo za tiste, katere naj k večni sreči vodi... in mu je v plačilo zasmeh in psovka. Marsikdo, ki ima sedaj na jeziku "prokletega farja", si bo v obupu želel, da bi mu prišel na pomoč tedaj, ko bo sedanjosti konec in ko večnost ne bo nikaka uganka več, temveč gotovo in neizbežno dejstvo...

Po molitvah smo spet napolnili mize in niti mesta ni bilo za vse. Toda nič zato. Saj je bilo v kuhinji še dovolj prigrizka in pijača pa tudi ni odrekla in tako je spet beseda dala besedo in smo doživeli lepo popoldne kakršnega ni bilo od tedaj, ko smo praznovali Doktorijevo srebrno mašo.

Vse je bilo prav. Tudi dopoldanski dež je imel svojo koristno nalogo. Ohladil nam je ozračje. Tisti pa kateri so bili zares namenjeni priti so lahko stopili popoldne.

Toda praznika s tem še ni bilo konec.

Slovesnost nove maše na Avellanedi

Ni bila le slovesnost nove maše. Ob enem se je pripravljala tudi slovesnost 20 letnice proslave svobodne Slovenske krajine.

Kaj je to dalo opravka pevcem, ki še niso imeli časa oddahniti se od Božiča, to si lahko misli, kdor ve, da je treba vaj in vaj, predno je pesem lepa. In so večbali pevci večer za večerom in nazadnje so rekli: kar bo, bo!

Da, kar bo, bo! Toda tega ni prepustiti kar vremenu. Kdo ve, če ima naša skromna kapela, kjer imamo mašo, stvari, ki so za tako slovesnost potrebne. Ali bodo toliki plašči in vse drugo?

In smo ugotovili: ni! Torej na delo. Pa se je poskrbelo vse potrebno. Ne bo stiske ne za obleko ne za evetje.

In šopek in križ in družice za spreved in krono za novomašniša?

Kakšno krono?

Taka je navada v Prekmurju, da se da tudi krona novomašniku.

Torej kje jo dobimo?

Nič ne skrbite, je menil Ivanič Jože. Pravi čas bo na pravem mestu. Res je bila, a je dala dela!

In deklice, kje bodo. Ali je takih deklic?

Kako da ne. Je tu Zavčeva in Šerugova in Ritoperjeva in Kustecova, ki so bile letos pri prvem svetem obhajilu. Potem sta Kajdinjakovi in Sabotinova in Krajcerjeva in Filova in Marička in Anica, ki bi bili najboljši, da nosita križ in krono in je Frumenova.

Naj se kar ženske pozanimajo in naj jih lepo pripravijo.

Kje bomo pa k mizi sedli?

Gremo pa h Karlu Terplanu, ki ima na dvorušcu lep prostor. Samo gostov je treba. Pa tudi za to se je poskrbelo pravi čas.

Tako je bilo dela čez glavo. Skrbeti je bilo treba za praznik dopoldne in popoldne.

Pokroviteljstvo čez popoldansko slovesnost je prevzel minister dr. Cankar, toda treba je pripraviti tudi lep program. In kdo naj stopi pred javnost. Saj ni časa, da bi se naučil. Lah Andrej, up in nada tukajšne Slovenske krajine, se je sicer že znatno opomogel, toda se ne more drzniti za tak nastop.

Pa smo dobili Ivaniča in Ivana, ki sta bila voljna da se žrtvujeta. Tudi deklice, ki bodo kaj lepega deklamirale, se bo lahko dobilo. Bo Marička in Anica, bo Hajdinjakova; in kaj fantov tudi dobimo. Gjorekov Tinč bo kar pogumno kaj rekel in Hujberjev Jožek tudi ne bo odrekel...

Tako se je vse v redu pripravljalo in kar kmalu je bila nedelja 12 februarja, dan, ki bo vsem ostal v nezabnem spominu.

Po nevihti prejšnjega dne se je zbudil prijetno hladan dan. Jasno je svetilo solnce, a ni žgalo. Ko je bila ura deset je bil že vsak na svojem mestu. Lepoovene deklice, Marjanca z lepim križem in šopkom, ki ga je poskrbela Hedvika. Anica pa je imela na beli blazini krasno krono. Pa bila je to kraljeva krona, spletena iz pšeničnih klasov. Bela blazinica in krona pa prepletene z živo rdečimi cvetovi. A v krono je bilo vpleteno tudi trnje. Saj to je cela, to je vsa vsebina duhovskega življenja. Čast spremlja duhovnika, dobrote deli drugim, pa tudi sam jih je deležen in božji kruh deli vernim, kar značijo zlati pšenični klasovi v kraljevski kroni, ki pomeni čast. A trnja je pa tudi na vsakem koraku dovolj za tistega duhovnika, ki se je resnično odrekel samemu sebi tedaj, ko je padel na svoj obraz pred hipom mašniškega posvečenja, v znamenje, da vstane kakor iz groba, v katerega je zakopal svoje človeške želje in bo živel novo življenje.

Zvrstil se je spreved. Zopet je bil za starešino P. Gašpar iz Paternala. Diakon in subdiakon sta bila g. Kastelic in duhovnik iz cerkve sv. Jožefa. Vodila sta spreved prijatelj novomašnikov P. Bresa, ki je tudi letošnji novomašnik, ter kaplan Hladnik. Tudi botri, Subanovi, so prišli iz Paternala in nekaj novomašnikovih sorodnikov smo videli.

Anica in Marjanca sta z lepimi besedami izročili novomašniku krono in križ ter evetje. Spet je zadonela večno lepa pesem v novomašni pozdrav.

Nabita je bila kapela. Pa tudi sreča so bila polna veselja ob tako ganljivem dogodku. Lepo petje in pobožna misel je prevzela vse. Skromna kapelica, po obliki sicer nič podobna prekmurskim cerkvicam, je bila ven-

Vdeleženci na novi
maši na Avellanedi.
Spodaj prizor iz po-
poldanske priredi-
tve za 20 letnico
Slovenske krajine.

dar za tiste minute kakor tam daleč doma.

Novomašni govor je imel g. Kastelic, ki je razgrnil pred poslušaleci resnično podobo duhovske poti skozi življenje, ki pač ne more biti različna od poti Kristusove, ki je rekel, da učenec ni nad učitelja. "Če so preganjali mene, bodo tudi vas". In kar se rado zgodi, in kar najbolj boli, je to, če duhovnika preganjajo njegovi lastni, tisti, za katere se je žrtvoval. Kako izraziti zgled za to je oni papež, katerega je Napoleon v svoji domišljavosti poniževal in mučil. On katolik je preganjal svojega lastnega nadpastirja... Vlekel ga je iz Rima v Pariz... pa se je kolo zaobrnilo. V isti dvorani, kjer je hotel izsiliti Napoleon od papeža podpis, s katerim bi bila ponižana cerkev Kristusa, je nekaj let pozneje moral Napoleon podpisati odpoved francoskemu prestolu in zaslišati obsodbo izgnanstva... Papeža so pa nazaj v Rim z vse častjo odpeljali protestantski Angleži, pravoslavni Rusi in mohamedanski Turki... Njega, poglavarja svete Cerkve, ki ga je katoliški Napoleon tako ponižujoče iztrgal iz Rima... Ob priliki, ko leži naš papež na mrtvaškem odru, naj bo ta misel spomin nanj in nauk novomašniku in vsem, kako čudno se prepletajo življenska pota.... In človek, posebno pa duhovnik mora biti močan in neustrašen in neodjelnjiv. Seveda mora tudi imeti jasno svoj cilj, ki je blagor bližnjega in ne lastna čast in ne lasten dobrobit....

Po govoru se je vršil offer, katerega se je spet vsa cerkev vdeležila, na kar se je slovesna daritev nadeleževala.

Po tem smo stopili na dvorišče, kjer smo vzeli par slik za spomin, da lahko tudi domov kaj pošljemo.

Pri Karlotu nas je pa že čakala bogata miza. Kmalu smo se dobro počutili pri njej. Zato je že skrbela mama.

Spet so se oglasile napitnice.

Najprej je spregovoril kaplan Hladnik želeč novomašniku srečo na njegovi poti in vsem tistim pa, ki so sodelovali, posebno pa pevcem, ki so se tako vneto trudili za to slovesnost in Cirilu in njim ki so za dobro mizo poskrbeli, je bila izrečena beseda zahvale.

Govorili so še nadalje P. Gašpar in g. Kastelic, ki je prav posebno še spomnil župnika Klekla, prekmurskega očeta in pa salezijanske družbe, ki je s Slovensko krajino na poseben način povezana. Saj je v južni Ameriki še nekaj prekmurskih rojakov med Salezijanci, ki bodo kmalu stopili pred gospodov oltar.

Spregovoril je v imenu občinstva tudi Jože Ivanič tople pozdrave na novomašnika in zahvalo vsem, ki so se potrudili za to lepo slovesnost.

Posebno veselje pa je napravil novomašni tovariš P. Bresa s svojo napitnico, v kateri se je nadvse po-

hvalno izrazil o Slovencih. Tega kar sem doživel med vami preteklo nedeljo in danes pač ne bom pozabil, ker vidim, kako plemenit je duh, ki vodi ta dobri narod, ki tako visoko ceni duhovnika. Le škoda, da ni take slovnice, iz katere bi se človek lahko kaj po slovensko naučil.

Tako se je slovesnost lepo razvijala. Dvignila se je vesela pesem in zdravica, kakor je v navadi po Slovenski krajini.

Zares smo pozabili, da nismo doma.

PROSLAVA 20 LETNICE SLOVENSKE KRAJINE

Ob 4 uri je že čakala polna ulica naroda. Razgrnili smo v kapeli naše zastave in najprej zapeli litanije. Nato pa zahvalno pesem za ta lepi dogodek, ki ga je Slovenska krajina doživela pred 20 leti, ko je po tisočletnem robstvu spet zadihala svobodo v Jugoslaviji.

Ministra dr. Cankarja je zastopal dr. Kjuder. K zborovanju so priglasili sodelovanje tudi Sokoli iz Dock Suda.

Zborovanje je otvoril kaplan Hladnik s pozdravom navzočim, posebno zastopniku ministrovemu dr. Kjudru.

Program so tvorili kratki govori in deklamacije ter petje in dva telovadna nastopa.

Junaško so zborovalci vztrajali, kar ni bila mala žrtev, kajti sonce se je z vso silo uprlo v dvorišče. Toda, kakor so naši dedje tisočletja kljubovali vsem silam zgodovine in nam ohranili našo dedno zemljo, tako smo tudi mi ostali na svojem mestu do konca.

Izmed podanih točk je bila najboljša Soči, ki jo je deklamirala Čehovinova Darinka in Ropoša in Kruci, ki jo je povedala njena sestra Vanda. Tudi Hajdinjakova in Hujbarjev Jožek in Gjorekov Tine so pokazali dober dar za nastop.

Ivan Hozjan je govoril o veliki zaslugi, ki jo ima za Slovensko krajino naše časopisje in je tako posebno spomnil na 25 letnico "Novin".

Ivanič Jože je pa povdaril prevažno misel, da naj tudi mi, ki smo dom pustili daleč, ostanemo njemu zvesti in je treba da se strnemo v skupno delo.

Zelo lepo je deklamirala tudi

Janez Hladnik je v daljšem govoru očrtal veliko vlogo, ki jo je Slovenska krajina imela za Slovenijo. Saj ona je dala kneza Kocelja in sveta apostola Cirila in Metoda; od tam so prišle k nam zgodbe o kralju Matjažu in ta dežela je rodila tudi Kleklna, najvrednejšega sina Slovenske krajine, ki ji je vtisnil za veke slovenski pečat.

Pred tisoč leti se je že vrčila borba proti Slovenstvu, pa se je ohranilo neomajno, in branilo svoje meje. In tudi danes ne smemo kloniti v malodušnosti, zakaj še teko Soča, Drava in Mura ravno tam koder so tokle in zaupajmo v lepše čase svobode tudi za tiste dežele, ki jim svoboda še ni zasijala.

Nato jepovzel besedo dr. Kjuder. Marsikatero lepo misel je povedal. Posebno pa je poudaril, da moramo tudi tukaj graditi mostove čez Muro in skrbeti, da ne bo preplavljala... Treba je iskati način za skupno sodelovanje vseh Slovencev tudi tukaj. Šele pred tremi leti smo odkrili tukaj Prekmurce, sedaj je pa treba da se medsebojno dobro spoznamo in si tudi medsebojno pomremo.

Po njegovih besedah je ves zbor sklenil poslati pozdrave odsotnemu g. Ministru, jugoslovanskemu kralju Petru in kraljevskemu namestniku Pavlu. Pozdrav tudi vladi in še ministru dr. Kerošču in uredniku Jožefu Kleklu, ki sta za Slovensko krajino med vsemi živčimi pač najbolj zaslužna moža.

Gornja slika: popoldne na Paternalu.
Spodnja: med novomašnikovimi sorodniki.

Z navdušenim petjem pesmi "Hej Slovani" se je zborovanje zaključilo.

Vsem pa bo ostal tudi ta dogodek v nepozabnem spominu.

ZAHVALA!

Ne vem, kako naj se dovolj zahvalim vam, dragi bratje Slovenci, ki ste mi pripravili tako lepo slovesnost nove svete maše.

Vesel sem bil, zelo vesel, ko sem zvedel, kako se na to svečanost pripravljajo. Ko pa sem doživel, da se je dan slovesnosti približal, je bilo moje veselje toliko, da ga ne morem popisati.

Gornja in spodnja slika: pri Terplanu na novomašnem obedu.

Najprej naj se zahvalim gospodu Janezu Hladniku za njegovo delo, ki je vso skrb za to slovesnost nosil. Nadalje naj se zahvalim gospodu Doktoriču in gospodu Kastelicu za prelepe govore, ki sta jih imela ob slovesnosti. Nadalje velja moja zahvala gospodu in gospej Subanovim, ki sta sprejela nalogo botrov in tudi mojim sorodnikom.

Prav posebno zahvalo naj izrečem še pevovodju Jekšetu in pevskeemu zboru na Paternalu in na Avellanedi, ki sta mi napravila nepopisno veselje s svojim prelepim petjem. Do solz me je ganila pesem "novi mašnik bod' pozdravljen". Vse življenje mi bo ostal spomin na te lepe dogodke neizbrisen.

In kako naj se izkažem hvaležnega spet tistim, kateri ste doprinesli k temu, da je bilo tako lepo urejeno s kosilom tako na Paternalu, kakor na Avellanedi? Najprej mja zahvala gospem Kati in Kerševanovi in Cotičevi, ki ste nosile skrb za mizo na Paternalu in tudi Lahovim, ki ste založili mizo z okusno pijačo. In na Avellanedi zopet, komu naj se zahvalim aa one nepozabne ure, ki sem jih preživel med našimi dobrimi Prekmurci. Hvala najprej pevskeemu zboru in Utroševim, nato pa še posebno Terplanovim, ki ste nam tako lepo pripravili kosilo.

In še eno zahvalo naj izrečem tistim, kateri ste prispevali s prispevki v jedi in pijači in denarju za kritje vseh stroškov in še tistim, kateri ste s svojo navzočnostjo povečali lepe slovesnosti: vsem Vam naj izrečem prisrčen BOG POVRNI. Jaz bom pa za vse vas molil, saj to je edino kar jaz storiti morem. Drugo pa naj stori Vam vsem za mene gospod Bog, zaradi katerega ste vse to storili, da počastite duhovski stan v meni.

Torej Bog Vam povrni

ZMET VLADIMIR, novomašnik.

Ko se je Zveličarjevo zemeljsko delovanje bližalo koncu, tedaj je zbral naš ljubi Zveličar okrog sebe svojih dvanajst učencev, in še nekoliko drugih. Trdno jih je združil med seboj, poveril jim svoje poslanstvo in svojo oblast ter jih poslal tako goreče, neutrudljive, nerazdružno zvezane med seboj, da bi izpreobrnil svet.

Toda najprej jim postavi na čelo nezmotljivega poglavarja: "Ti si Peter", reče enemu izmed njih, "in na to skalo bom zidal svojo Cerkev. (Mt. 16, 18.) Prosil sem zate, da ne omaga tvoja vera; in ti boš nekda potrdil svoje brate." (Lk. 22, 32.)

To je prvi papež. Temu poglavarju podredi ostale apostole in učence ter jim podeli mašniško čast in oblast z besedami: "To delajte v moj spomin (Lk. 29, 19); odpustite grehe; zavežite in razvezujte (Jan. 29, 23); kakor je Oče mene poslal, tako vas pošiljam jaz kršćevati in pridigovati." (Jan. 20, 21; Mt. 28, 19.)

To so prvi škofje in mašniki. Okrog njih zbira neizmerne množice onih, ki vanj verujejo in so krščeni.

To so prvi verniki.

Sedaj napove Jezus, ki pošilja trpljenje tistim, katere ljubi, nezaslišane reči. "Ako so mene preganjali," pravi, "bodo tudi vas preganjali (Jan. 15, 20); pošiljam vas kakor ovce med volkove (Mt. 10, 16); resnično, resnično vam povem, da boste jokali in žalovali, svet se bo pa veselil. (Jan. 16, 20)."

To so prerokbe, ki nam razjasnjujejo preteklost Cerkve in nas pomirjajo za bodočnost.

Katoliška Cerkev, bodoča osvoboditeljica sveta, v začetku ni bila drugega ko mala družba, obstoječa iz nekoliko mož, preprostih, neizobraženih delavcev.

Nasproti velikanskemu rimskemu cesarstvu, ki je imelo tedaj pod svojoo blastjo skoro vso Evropo ter velik del Azije in Afrike, so ti neznatni ljudje naredili brez človeških pripomočkov delo posebne vrste. Ko bi se vsaj v svojem smelem početju, izpreobrnil svet, prilizovali strastem; toda ne, temveč pridigovali so: "Bodite sramežljivi, bodite čisti, bodite ponižni, bodite trezni, odpustite svojim sovražnikom, ne zapravljajte imetja, ne vdajajte se uživanju!"

To je neznosno! Kaj, ti ubožci nas bodo učili, nas tako izobražene Grke, tako globoke filozofe, nas Rimljane, svetovnoznane državnike in najhrabrejše junake na svetu. In s kako pravico se upajo motiti naše praznike? Plesali smo v miru pri slavnostih; zakaj nas sedaj vznemirjajo s svojimi pretečimi govori?

Rimski cesar se apostolom sprva zaničljivo posmehuje. "Palice sinagog", si misli, "bodo popolnoma zadostovale, da bodo utihnili ti novi fanatiki, ki so dovolj nespametni, da molijo človeka, ki je bil sramotno križan."

Prazen račun politike!

Neznatno gorčično zrno požene korenine, slabotno steblo se okrepi in požene močne veje; galilejski ribiči ustanovijo šolo, in Jud z imenom Pavel ustanavlja povsod cerkve, nastavlja škofo in pridiguje z nezaslišanim uspehom.

Sedaj šele se začne vznemirjati rimski cesar in pokliče rablja.

"Izdajali vas bodo v bridkost", je rekel Jezus, "in vas bodo morili" (Mt. 24, 19).

Toda čudne reči se gode, ki so očitna znamenja nevidne božje pomoči. Čim več žrtev zahteva rabelj, tem več kristjanov prihaja prostovoljno, da bi poklekili pod njegovo sekuro, kakor da se jim je zmešala pamet.

Krutost preganjalcev se skrha ob nepremagljivi potrpežljivosti mučencev. Dvanajstletne deklece, slabotne žene, boječi starčki izročajo brez strahu svoje telo ognju, kleščam, divjim zverem v areni in poleg njih žrtvujejo Jezusu Kristusu čili mladeniči vse: mladost, veselje in življenje.

Medtem ko padajo cele vrste, prihite drugi kakor k slavnostni pojedini, pospravijo kri mučencev, pobere njih telesne ostanke in stopijo končno sami na morišče z imrnim in radostnim srcem. "Kako veselje", piše Ignacij, škof antijohijski, "slednjič me bodo vendar raztrgale in zmlele divje zveri kot pšenico Kristusovo."

Vseh prvih trideset papežev, katere so radi njihovega bivališča v Rimu vedno najprej zgrabili, je umrlo mučeniške smrti. Škofje in mašniki, katere je predvsem izdajala njih čast, so padali v trumah, a ob njihovi strani je bilo število vernikov, bogatih in revnih, mož in žena vsake starosti tako veliko, da jih lahko štejemo že v prvih stoletjih po milijonih.

Tako se je vzdignil prvi vihar proti Kristusovemu čolniku, tako silen, da mu ne bi mogla kljubovati nobena človeška ustanova in bi bilo temu čolnu le v slavo, ko bi se razsul ob divjanju tolikih sovražnih sil.

Toda kakor nekda v Petrovem čolnu, ko je bil sredi razljučenih valov na Galilejskem jezeru, tako je tudi sedaj Jezus le spal.

Na grobu vsakega papeža so izvolili drugega, vsak škof je imel svojega naslednika, in kri mučencev, ki je tekla po vsej Evropi, je bila kakor seme neštevilnih kristjanov, ki so hrepeneli po istih resnicah, ki so bili pripravljeni trpeti iste muke za Kristusa, ki so želeli istega blaženega zmagoslavja mučenštva. To se godi do tedaj, ko končno vstane sam Gospod. Iztegne svojo desnico in začrta na nebu, ravno ko gre cesar Konstantin na vojsko, svetel križ in rimski svet se sit prelivanja krvi izpreobrbe.

Toda hudobni duh nikdar ne odloži orožja; in ako Jezus z eno samo besedo pomiri vihar, ako vse potihne, je to samo tišina pred nevihto.

Kakor hitro se je poleglo preganjanje z mečem, so se začeli ljuti napadi od strani zmote.

Brez pomena bi bilo, da bi se spuščali v posameznosti teh neprestanih bojov, kjer so vse zunanje ugodnosti na eni strani bojevnikov, kakor: sila, surovost, predrznost, denar, laž, in kjer najdemo na drugi strani le šibkost in potrpežljivost.

Kako to, da papeži, katerim so od toliko strani in tolikokrat grozili, katere so apirali ali se jim izdajsko prilizovali, niso postali heretiki n potegnili vse Cerkve v pogubo? V tem tiči božja skrivnost!

Smelo smemo reči, da je hudobni duh že poizkušal na vse načine, kako bi uničil Cerkev. Z Arabci, ki so bili gospodarji v Aziji, Afriki in Španiji, je oblegal skozi več stoletij krščanstvo in Italijo. Dobro je namreč vedeti, da, če se zaletava v Rim in v papeža, s tem bije celo Cerkev po glavi.

To je tudi vzrok, zakaj je hudobni duh raznetil v Italiji sto in sto notranjih bojov; mali knezi so spletkarili protipapežem; mogočni cesarji so jih izganjali iz Rima in postavljali mesto njih protipapeže in često vidimo, da so samostojni papeži za več ali manj časa izgubili svoja svetna posestva.

Satan pride včasih celo tako daleč, da zaseje v Cerkvi sami ljuljko in zlorabo bogastva; tu in tam se pokazeta, kakor madeži na belem namiznem prtju, zmeš

njava in needinost in zdaj pa zdaj se dvignejo nevredni možje do škofovskih časti ter zasedejo celo Petrov prestol.

Čudno! Kljub mnogoterim pregreham so tudi ti pod skrivnostnim vplivom Sv. Duha vladali z izredno modrostjo.

Po božjem privoljenju in po spletkah pekla se je celo zgodilo, da so si skozi več ko trideset let po dva ali trije papeži obenem prisvajali najvišjo oblast, ne da bi zato Cerkev razpadla v taki razdvojenosti.

Ko je bila potem v 16. stoletju vsled velikega odpada protestantizma skrčena, raztrgana in do dna omajana, tedaj se je zgrudila sveta nevesta Jezusova na kolena in črpala iz te trde poizkušnje nove sile in nove življenjske moč tako, da je vstala vsa čista in prenovljena. Naložila je svojim duhovnikom strožje dolžnosti in vernike je opozarjala z večjo skrbnostjo na preteče nevarnosti. Dočim je varovala z eno roko svoje otrke na polzkem pobočju pred izprijenostjo, je z drugo neumorno delala na to, da bi zatrla krive nauke, zmote in bogokletstva, ki so neprestano nanovo vstajala.

Nobena sila ne more omajati te nepremakljive skale, na katero je sezidan novi Jeruzalem:

niti meč vojskovodij,
niti nezmisljenost krivovercev,
niti sramotilne pesmi brezvercev,
niti spletke mogočnjakov,
niti krivde narodov,
niti nevrednost nekaterih duhovnikov,
niti zlobne izmišljotine in neutemeljena zasmehova-

nja Voltaireja, Rousseaua in drugih sovražnikov božjih.

Neverniki so se zvezali, da bi Cerkev razdejali do temeljev; krivoverci so se ločili od nje, da bi ji iztrgali še zveste otroke in da bi jo razmesarili do droba; in če so končno slabi verniki ostali v njenem naročju, se je zgodilo to samo zato, da bi ji zanesli strupa tja do njenega srea. Torej mora biti ta Cerkev dobro podprta in sezidana na trdnih temeljih, če se je sredi tolikih nadlog kljub vsem navalom preganjanj vzdržala v svoji prvotni trdnosti; če je kljub napadom herezij ostala steber resnice, če je kljub razbrzdanosti razvad ostala središče krščanske ljubezni. (Bossuet, Sermon sur l'Eglise.)

In končno izbruhne proti tej družbi duš najsilnejše in največje preganjanje, kakršnega še ni videla zgodovina, namreč francoska revolucija leta 1793.; tedaj je Cerkev na Francoskem, ki je vendar prestala v 18. stoletju toliko poizkušenj, muk in napadov, nastopila kakor en mož. Ko je narodna skupščina pozvala francosko duhovščino, da naj se loči od najvišjega pastirja in od vesoljne Cerkve, je več ko štiri tisoč duhovnikov kratko odgovorilo: "Ne!" In izmed 150 škofov se je izrazilo 146 škofov, da se pod nobenim pogojem ne ločijo od Petrove stolice.

Tak je prizor, ki ga nam nudi preteklost sv. Cerkve, žalosten sicer, a obenem silno tolažilen. Vseposoč vidimo, kako sta se udeleževala z enako natančnostjo dva Gospodova izreka: "Svet vas bo zatiral. — Ničesar se ne bojte, jaz sem z vami do konca sveta."

V zadnjih časih je pa prišla Cerkev v položaj posebne vrste, v eno onih poizkušenj, tako velikih, "da bi bili", kakor pravi Jezus, "zapeljani tudi izvoljeni, ko bi bilo mogoče." (Mt. 24, 24.)

In res, nastale so razne skrivne družbe, ki so se razpasle kar čez noč. Verska malomarnost, brezbržnost in nevera, ki jih razširjajo neštevilni časopisi, so nepričakovano napredovale med narodi.

Z izredno spretnostjo so polagoma odtujili Cerkvi srea revežev in delavcev; odtegnili so ji srce in duše otrok, tako da odraščajo sedaj polni sovraštva do nje;

zabranili so ji dostop k posteljam umirajočih in tako je sedaj na videz osamljena in brez moči, občni predmet zasmeha in sramotilnih pesni.

Vsaj tokrat torej se je dobro izšlo za sovražnike sv. Cerkve in hudobni duh slavi zmago. In tvoja beseda, o Gospod, kateri so zastonj verovali skozi osemnajst stoletij, se je izkazala, da nima več resnice in moči v sebi. Zato vlada veliko veselje v peklu.

Na videz, zares, kako neenake moči v boju!

Na eni strani laživeda, bolj ali manj odkrito nasilstvo, denar, neizmerno število časopisov in knjig, nape-njanje strasti, velika nevednost in zaničevanje, ki vlada med narodi do nje.

Na drugi strani navidezna slabost, majhno število, mravnost, ki je često težka v izvrševanju, in navidezna nezadostnost sredstev za obrambo proti sovražnim silam.

In vendar ni bila Cerkev še nikdar v resnici tako močna in tako tesno zvezana s svojim poglavarjem kakor v zadnjem času.

Še nikdar niso bili Jezusovi služabniki tako složni med seboj, še nikdar se niso tako pristržno zbirali okrog svojih škofov, še nikdar se niso ti tako tesno oklepali svete stolice.

V nobeni dobi svoje preteklosti ni videla Cerkev, da bi bili duhovniki v celoti tako verni, tako neomadeževanega življenja in njej tako pokorni; nikdar še niso kazali verniki lepših dokazov otroške vdanosti in goreče pobožnosti.

Da, lahko se žalostimo, a da bi izgubili pogum nikdar.

Zakaj polni zaupanja gledamo v prihodnost. Nisem prerok, niti sin preroka, niti ne vem, kako se bo vse to končalo, toda eno vem gotovo, ker me uči to vera in ker verujem besedam Jezusovim, namreč, da peklena vrata ne bodo nikdar premagala Cerkve. Kljub svoji navidezni slabosti je skrhalo meč, je preživela zasmehovanja, in izjalovila bo tudi najnovejšo taktiko pekla.

Kakor vojak, ki mora v krvavem boju braniti čast domovine in varovati zastavo, bo katoliška Cerkev vedno trdno držala svojo staro zastavo, čeprav je pokrita s prahom, oškropljena s krvjo in preluknjana od krogel. Odnehala ne bo niti od ene točke ali enega stavka iz svoje dogme iz svojega "Credo", niti delčka svoje oblasti.

Odjenjala ne bo, ker ima popolno izvestnost o svoji stvari radi svoje nezmotljivosti.

Sicer smo pa mi vsi brez izjeme od najpreprostejšega do najučenejšega popolnoma njeni. Čas, sree, vse svoje moči, vse svoje zmožnosti in, če treba, svojo kri in svoje življenje, da, prav vse ji z veseljem darujemo in se smatramo srečne, če bi mogli videti v smrti — čeprav smo popolnoma ubogi in nevredni — kako služijo naša nakopičena trupla za oporo njeni povzdigi in za podnožnik njenemu zmagoslavju.

Kadar zaloti ladjo na morju orkan, tedaj je v veliki nevarnosti, da se potopi. Ali si morete predočiti, kako jo velikanski valovi mečejo visoko proti nebu, da zdrkne trenutek pozneje z njih kakor v brezkončno brezno? Krmar drži brez sape strahu z vsemi močmi za krmilo, dočim sili razljučeno morje vsak trenutek na ladjo in jo obliva s svojimi strašnimi valovi, ki puščajo povsod pene za seboj. Vihar ziblje ladjo zdaj na eno, zdaj na drugo stran, tako da ladja škriplje in ječi tja do osrčja. Medtem se drže mornarji trdno za vrvi, napol zadušeni in slepi od morske vode, in vodijo ladjo s skrajnimi močmi. Čim večja je nevarnost, tem bolj se družijo v delu, tem bolj raste njih moč. Vidi se, kakor bi kapitanaov duh in odločna volja prevzela vsakega izmed njih.

Iz knjige: Na poti v večnost.

GLASOVI OD DRUGOD

Junin los Andes 31. januarja 1939.

Častiti gosp. Janez Hladnik!

Zelim Vam milostipolno Novo leto. Naj Vas spremlja blagoslov Najvišjega, povsod, nad vse tiste, ki boste delovali to leto.

Sem imel majhno upanja, da pridem enkrat v Buenos Aires, po glej ga šmenta, ni mi mogoče.

Pač potrpljenje, kadar človek ni sam svoj gospodar, kot smo redovniki. Pač more tako biti. Je že 8 let, ko sem bil zadnjič v Buenos Airesu.

Prosim, blagovoliite sporočiti, kdaj je prenehalo plačanje Duh. Življenja. Jaz ga vedno dobivam, samo ne vem koliko sem dolžan.

Dne 13. t. m. sem se vrnil z duh. vaj iz Viedme, tam sem zvel el za g. Oslja v B. Blanka, sem mu pisal. On, z Frletičem in Poskovičem so me prišli sprejeti na postajo. V soboto sem bil pri njih 2 uri, kajti moral sem odpotovati. Pa vsaj sem se vozil v istem vozu g. Ferletiča kot Vi, kaj ne.

Ali boste prišli kedaj v Rio Negro?

Vas pozdravlja Vaš

Ludovik Pernišek.

R. P. Juan Hladnik,

Con suma alegría he recibido la att.a suya del 28 ppdo. invitándome para ayudar a la primera misa cantada por el P. Zmet.

Lástima grande que su invitación me ha encontrado un poco lejos de Bernal, pues estoy en el colegio Salesiano de Del Valle (F.C.S.) pasando con mis compañeros los acólitos una temporada de descanso. Por esto, lamento muchísimo no poder asistir, porque es lejos hasta Buenos Aires, pues son siete o más horas de viaje.

Sin más, estimado Padre, y adhiriéndome a los estejos que van a celebrar para el novel sacerdote esloveno, os saludo a Vos, al P. Zmet, al P. Kastelic y a toda la colectividad eslovena.

Ivan Ferletič

Bahía Blanca, 11. 2. 1939.

Cenjeni gospod Urednik.

Po zelo dolgem času se tudi mi malo oglasimo, povem vam, da tukaj smo vsi zdravi, hvala Bogu, kakor želimo tudi vam.

Že eno leto je minulo, odkar ste nas obiskal, ki nam je še vedno v spominu, Bog daj, da bi zopet kaj kmalu prišli v te kraje. Na 13. 1. nas je pa obiskal gospod Ludvik Pernišek, bil je en dan tukaj, potem pa je zopet šel na "Cordillero", bil je zelo zadovoljen med Slovenci a drugič je rekel da bo ostal kaj več med nami.

Tukaj vam pošiljam 10 \$ za Novo mašnika gospoda Zmeta in 2 pesa za Duhovno življenje, tudi v imenu gosp. Franca Oselj vam pošiljam 5 pesos za gosp. Zmeta.

Za sedaj mi ne ostane drugega za vam pisat kakor Vas še enkrat pozdravljam jaz in cela naša družina. Pozdrave od gosp. Oselja.

Nasvidenje!

Jožef Ferletič.

- O. Venceslav Abram. — Koliko jih je naših mož, ki bi o njih drugje bukve pisali; a mi smo majhni. Predostikrat ne samo po številu, tudi po hvaležnosti. Še kjer bi lahko rekli "naši so samo grobovi", molčimo. Tak pozabljen grob krije gori na južnem Tirolskem telesne ostanke očeta Venceslava Abrama iz reda kapucinov. Nemci in Bolgari so vedeli za njegovo ceno in so se ga ob smrti spomnili v listih. Bodi slovečemu rojaku, rojenemu 26. januarja 1896 v Slavini pri Postojni, tu ohranjen blag spomin.

Še poleti je bil po dolgih letih doma, hodil je po Pivki spovedovat in je gledal in trpel. Morda mu je tudi to pomoglo še ne dva in štiridesetletnemu v grob.

Rajni oče Venceslav je že dvajsetleten potrkal na samostanska vrata. Stopil je v Orientalni zavod v Rimu. Po njegovem razpustu se je javil za bolgarski misijon. Noviciat in filozofske nauke je dovršil v samostanu Wending na Bavarskem. Bogoslovje je opravil v Rimu in je l. 1923 pel novo mašo. Nato ga je pot vedla med Bolgare, kjer je bil nekaj časa tudi urednik tednika "Istina". Zavoljo obširnega znanja jezikov so ga predstojniki pozvali v Rim za geenralnega tajnika kapucinskega reda. Tedaj je imel važen posel in tudi zasluge kot recenzent za slovenski obrednik.

Iz Rima je prišel v briksensko provinco. Sprva je pastiroval med tirolskimi Nemci.

Učenega, svetsko razgibanega, a do skrajnosti ponižnega in plemenitega redovnika je ljudstvo naglo vzljubilo. Vedelo je tudi, da je doma iz naših krajev. Lansko leto je prevzel še profesuro na serafskem zavodu v Varni pri Briksenu.

Le malo mesecev se je veselil dela med mladino. Sicer krepkega moža ga je napadla pljučnica. Šestnajstega decembra ji je podlegel. Dva dni pozneje so ga pokopali na pokopališču v Varni številni sobratje in množica ljudstva. Mi smo zvedeli šele pozneje za smrt kapucina p. Abrama, ki bi gotovo še marsikaj pomenil v svojem redu in tudi za nas.

Spoštovani gospod Hladnik.

Pozno ali bolje kot nikoli, Vam voščim srečno novo leto, ki smo ga nastopili. Nato se spominjam obletnice Vašega obiska pri nas v Bahiji Blanki 30 januarja. Imamo namreč še dobro v spominu Vaš obisk le škoda, da se večkrat ne zgodi, da bi prišli in za več časa, ne samo za en dan. Na po služba zahteva tako. Pred dnevi smo se bili sešli nekoliko, oziroma mi trije, ki smo Vas čakali na kolodvoru. Ravno mi smo sprejeli gospoda Pernišeka in ga spremili kakor Vas v cerkev Don Bosco. Ker ni imel časa, da bi se bila kaj priredilo, je šel takoj naprej po svojem misijonskem delu. Samo malo smo se ustavili pri Ferletičevih in nato smo ga spremili zopet na kolodvor. Ob isti priliki smo se spomnili na Vas in je dolžnost naša, da Vam se vsaj pismeno kaj oglasimo. Drugače se imamo po navadi. Neki slabše, drugi boljše. Samo ta nesrečna suša nas matra radi pomanjkanja vode in zraven še ta malenkost kar jo imamo je nezdrava. No pa ravno danes ko Vam to pišem, izgleda, da bomo imeli enkrat ta zaželjeni dež. Vas najlepše pozdravljamo vsi.

Pozdrav od družine Franc in Frančiška Vadnal, Estados Unidos 281.

Pozdrav od Novakovih od Kljunovih in pač vseh tistih, ki smo bili tisti krat skupaj. Z Bogom!

Jožef Boškovič.

Častiti gospod Hladnik!

Najprej Vam pošiljam mnogo lepih pozdravov od družine Žigon okraj Siadkosti in Vam voščim vse najboljše, posebno pa zdravlja.

Tukaj je vedno ponavadi. Praznike smo praznovali kot ponavadi, lani je bilo lepše ker je bil gospod Kastelic tukaj med nami. Letos pa žalibog je bilo le pusto ker nismo slišali božje besede v slovenskem jeziku. Meni se čudno zdi ker ni bilo letos nobenega slovenskega duhovnika gor k nam. Jaz in več drugih bi radi napravili sv. birmo tukaj za Veliko Noč, le kako bi bilo to mogoče?.... Torej če je mogoče, tukaj bi bilo več kot 30 slovenskih otrok in približno še toliko hrvatskih, tako da bi bila to lepa slovesnost.

Na obisk Vas pričakuje več naših ljudi. Če vam je mogoče naparavite to zaradi Slovenske šole v Rosariu.

Lani ste bili tukaj in mislim, da sem Vam plačal naročnino tudi za mohorjeve knjige iz Celja in ko sem čital v časopisu da so že prišle se mi čudno zdi ker niso tudi meni prispele sem. Kaj jih niso še poslali?

Lani, mislim da 21. junija, je prišla Neptunia v Buenos Aires. S tem parnikom je prišel tudi en duhovnik Slovenec iz Sv. Tomaža pri Ajdovščini. To je moja rojstna vas; moj sosed, ki je mašnik 3 leta in se imenuje Ladko Makovec in je prinesel meni od brata pismo, pa ni mogel priti k meni zato Vas vprašam če ste ga mogoče videli ali veste kaj o njem. Saj on je že doma pa pravi, da ni mogel iti ven iz mesta.

Sedaj Vas pozdravim jaz in cela družina!

Štefan Žigon.

Gornji sliki predstavljata novomašnikov slovesni vhod.

Leva slika je s Pater-nala, desna pa iz Avellanede.

Leva spodnja slika so pevci. Desna: novomašnik med skupino rojakov.

Po Argentini sem in tja

19. februarja sem odpotoval na obisk k rojakom po raznih krajih Argentine. To potovanje bom obširneje opisal, ker bo gotovo vse rojake zanimalo. Danes naj povem le z nekaterimi besedami, kod sem hodil in pa zahvalim naj se vsem, ki so mi pri tem potovanju tako lepo šli na roko in me tako ljubeznjivo sprejemali.

20. marca ob 6 zjutraj sem bil že v Mendoza. Najprej sem poiskal metličana Hočevarja v Lujanu de Cuyo, še isti dan sem našel nekatere slovenske družine in fante v Mendoza. Naslednji dan že zgodaj sem odpotoval v San Rafael v Colonia la Elena, kjer so me Marušičevi željno pričakovali in sem pri njih prebil prav veselo popoldne. Naslednji dan zgodaj sem se vrnil zopet v Mendoza. In še v četrtek sem ostal gori. Napravil sem še izlet v planine v Cacheuto, kjer sem zopet našel rojake, ki tam delajo na popravilu mostu.

Nadvse ljubeznjivo so me sprejemali povsod in naj se še prav posebno zahvalim Marušičevim in Vidičevim ter Planinšku, ki me je spremljal po Mendoza, ko sva iskala naše ljudi.

V petek sem bil zvečer že v Juninu, kjer so me zopet sprejeli nad vse ljubeznjivo. Posebno naj se zahvalim Furlanovim, kjer smo preživeli prav prijeten večer zbrani skoro vsi tamkajšnji Slovenci. Naslednji dan je pa nevihta prekrizala moj račun. Ker je nalive ustavil omnibuse, sem moral dalje v Pergamino z vlakom in tako sem moral takoj odpotovati. Želel sem obiskati še Špacapanove, toda ulica Chile je bila cela reka. Ni bilo mogoče čez.

V soboto zvečer sem bil v Rosariju. Nič prida ni obetalo vreme in dejansko se je kaj slabo obneslo za nedeljo, ko je bila napovedana naša maša pri Nuestra Señora de la Guardia. Neusmiljeno je bilo celo dopoldne, tako da je bilo zares nemogoče v cerkev, ker je treba prekrizati mnogo mlak in blata. Zbralo se je vseeno

deset ljudi.

Popoldne se je vreme uneslo in so se bolj številno zbrali v šoli, kjer smo se dogovorili, da bomo napravili v Rosariju sv. birmo, ki se ima vršiti 25. maja. Otrok se bo dobilo zadostno število.

V ponedeljek in torek sem obiskoval naše ljudi v Rosariju. Spet so me zelo lepo sprejemali in bili mojega obiska veseli. Naj se vsem za njihovo ljubeznjivost zahvalim. Posebno pa velja moja hvaležnost Jožetu Čuk, ki me je spremljal od hiše do hiše in pa bratrancu Janezu Čuk in sestrični Kristini in svaku Milanu, pri katerih sem imel kakor svoj dom.

V sredo popoldne sem bil že v Santa Fe, kjer sem našel dve slovenski trgovini in so me zopet zelo pri-srečno sprejeli povsod. Slovencev je tam le kakih 20.

Še isto popoldne sem se prepeljal v Paraná, ki je glavno mesto province Entre Ríos. Od vseh argentinskih mest, ki sem jih doslej videl, je najbolj slikovito. Stoji na uzvišeni strmini in je pogled nanj krasota.

Spet sem našel rojakov. In nihče ne bi mislil, da jih je tam toliko. Bila je že noč, ko sem potrkal na prva vrata. In sosedu na levo in desno so Slovenci. Tako sem srečno prišel do Peršoljevih iz Podsabotina. Gospod se mi je ponudil, da me bo naslednji dan spremljal do ostalih rojakov, in ponudili so mi tudi sobo.

Slovenli v Paraná so večinoma doma v bližini Gorice. Zgradili so si lastne domove in prav lepo v miru žive svojemu delu in svojim družinam.

Nemogoče bi bilo popisati veselje, s katerim so me sprejemali. Naj jim bo izrečena na tem mestu topla zahvala. Prav posebno pa še Peršoljevim za toliko ljubeznjivosti, s katero so me sprejeli in mi postregli.

Seveda sem imel s seboj tudi fotoaparata. Če sem kaj dobro zadel, boste že pozneje videli.

Vsem rojakom pa, kateri ste me ljubeznjivo sprejemali še nkrat mojo toplo zahvalo.

Hladnik Janez.

“Svetogorska kraljica”. — V Gorici se je prav zdaj zaključil prvi letnik časopisa “Svetogorska kraljica”, ki je edini slovenski verski list v vsej slovenski Juljski Benečiji. Ustanovili so ga svetogorski menihi kot “mesečnik svetogorskega svetišča”, katerega gvardian p. Viljem Santo je tudi glavni urednik časopisa. Toda pri njem sodelujejo tudi slovenski duhovniki ter goriški kulturni delavci, od katerih je bil najdelavnejši pred kratkim umrli dekan Bele, katerega zadnje pesmi so bile za božič zapete svetogorski Kraljici in priobčene v listu, ko je on ležal na mrtvaškem odru. Ni pa list propagan-

dni list za svetogorski samostan, kakor bi kdo mislil, temveč je le list za kult svetogorske Marije, ki se je ravno pred 400 leti prikazala na tej gori, da zbere okrog sebe slovenski narod v veri in ljubezni do Boga in vsega, kar ima od njega. Tako ima list tudi dobro apologetično polemiko in bogato kroniko. Torej je list splošno verski, ki potrjuje Slovence v veri ter jim kaže narodno verske vrednote v slovenski besedi. Večina člankov je bila letos res da posvečena svetogorski zgodovini, toda ni treba pozabiti, da je to leto bilo jubilejno leto, ki traja še sedaj in je bilo najprej treba poživeti svetogorsko tradicijo v na-

šem narodu ter ga moralno in versko dvigniti in ga na tej podlagi tudi pritegniti k narodni tradiciji. Dasi izhaja list samo na štirih straneh mesečno, bi bilo le želeto, da se čim bolj razširi med našim ljudstvom. Želeto bi pa tudi bilo, da bi ta verski list “Svetogorska Kraljica” ne bil prvi in edini slovenski list v pokrajini, ki je še pred leti imela tako razvit časopisni trg ter gojimo upanje, da bodo poklicani sprevideli, da našemu ljudstvu ne zadostuje samo en verski list na tako omejenih straneh, temveč tudi kaj več. “Svetogorska Kraljica” naj bi bil samo začetek.

Jugoslovani v Italiji

Josef Procházka, Praha 1938, str. 164. — Malo pred usodnimi dogodki v Češkoloslovaški je tam izšla pomembna knjiga o jugoslovanski manjšini v Italiji pod naslovom "Jihoslované v Italii" ("Jugoslovani v Italiji, knjiga o kulturnem razvoju in usodi zavedne slovanske veje"), s katero so hoteli pokazati, kako tesno čutijo Čehoslovaki z Jugoslovani. Zdaj pa se je usoda ni isti način dotaknila tudi Češkoslovaške same in prišel je čas, ko bomo tudi mi morali Čehom in Slovacom ter njihovim manjšinam posvečati pozornost ter o njihovem položaju informirati našo javnost. Čehi so že pred letom napravili v Pragi razstavo "Jugoslovani v Italiji", ki je bila prvi pregled snovi, kakor ga zdaj podaja lepo urejenega današnja knjiga. Knjiga ima sledeča poglavja: 1. Jugoslovansko ozemlje v Italiji in njega prebivalstvo, kjer pisatelj podaja zemljepisni značaj Julijske Krajine, meje, podnebje in značaj prebivalstva ter pregled raznih statistik. 2. Zgodovina do svetovne vojne pa od začetka slovenske in hrvatske invazije v te kraje. Posebno pomembno je l. 1848 kot rojstvo Zedinjene Slovenije. Drugi del tega poglavja govori o Londonskem paktu, kot najvažnejši mednarodni pogodbi, po kateri naj te kraje zasede Italija in jih je tudi dobila po Rappalski pogodbi. Tretji del pa govori o politični zgodovini teh krajev po aneksiji ter posebej o usodi Jugoslovancev po nastopu fašističnega režima do pogodbe z Jugoslavijo l. 1937. Tretje poglavje podaja pregled kulturnega življenja Slovencev in Hrvatov v Julijski Krajini, kjer je označeno literarno delo pred vojno in po vojni, pregled publicistike in knjižnih izdaj Slovencev in Hrvatov v Istri, znanstveno delo in usodo znanstvenikov v teh krajih, razvoj kulturnih panog, godbe, slikarstva, gledališča, šolstva ter kulturnih in prosvetnih organizacij in društev. Četrto poglavje prikazuje rast in propad gospodarskih organizacij, združništva, bankarstva itd. ter sploh gospodarski položaj in krizo l. 1929. Zadnje poglavje pa je posvečeno skupnemu delovanju Jugoslovancev in Čehov v teh krajih, počenši v Trstu l. 1848, ko se je ustanovilo "Slovjansko društvo", pa do skupnega nastopa v letih pred vojno, kar je vodilo v močan slovanski razmah Trsta in okolice. To sodelovanje, ki je trajalo tudi še po svetovni vojni, je pa sedaj prenehalo, ker se je večina Čehov od tam izselila.

NOVA SOCIALNA ZAKONODAJA V AMERIKI

Dne 24. oktobra pr. leta je stopil v Združenih državah v veljavo zakon, za katerega pravi ameriški delavski tisk, da je najdaljnosežnejši in najpomembnejši korak, ki so ga doslej napravile Združene države glede socialne politike. Zakon predstavlja velikopotezen poizkus, da se s postavitvijo minimalnih in maksimalnih meja izboljšajo delovni pogoji delavstva, ki živi v slabih razmerah. V ameriško socialno zakonodajo se s tem ni vpeljalo samo načelo minimalnih mezd in maksimalnega delovnega časa, ampak se je storil tudi poskus, da se uredi delovno razmerje mladostnih delavcev in učencev, razen tega pa se je prepovedala zaposlitev otrok. Nadaljnja posebnost zakona je v tem, ker ima neko raztegljivost, toda ne glede poslabšanja, kakor je pri socialnih zakonih v navadi, ampak narobe.

Ta raztegljivost velja posebno za urejevanje minimalnih plač. Zakon določa 25 centov na uro, in sicer od oktobra 1938 do oktobra 1939, naslednje leto 30 centov do oktobra 1945, po letu 1945. pa 40 centov na uro. Namen zakona je torej, da se minimalne plače postopoma višajo. Tu gre predvsem za ugotovitev najnižjih meja. Upravnik, ki mu je zaupano izvajanje zakona, more ne glede na te odredbe določiti posebne minimalne plače za posamezne industrije. Namen zakona je namreč, da

Na Paternalu popoldne na dan nove maše.

se minimalna plača 40 centov čim prej doseže; zaradi tega more oblast v vsakem času sklicati odbore za posamezne industrije, ki naj preiščejo, kolike mezde morejo prenesti. Odbori so sestavljeni iz zastopnikov delodajalcev, delavcev in nepristranskih ljudi. Na osnovi dognanj teh odborov more oblast vsak čas določiti višje minimalne plače.

Glede delovnega časa določa zakon natančno določene najvišje meje, in sicer: 44 delovnih ur v prvem letu po uveljavljenju zakona, 42 ur v drugem letu, 40 ur pa od tretjega leta dalje. Amerika vpeljuje torej 40 urni delavnik, ki bo stopil v veljavo v oktobru l. 1930. Nadure so dovoljene, vendar pa morajo biti plačane 50% več. Izjeme glede nadur so dovoljene samo, če tako določajo kolektivne pogodbe v posameznih podjetjih, toda le v tistih, kjer skupen delovni čas v 1 letu ne preseže 2000 ur, ali povprečno 38 in pol ure na teden. Ne glede na to pa se mora plačevati 50%na doklada tudi, če delovni čas v enem dnevu preseže 12 ur, ali v tednu 36 ur. Ta zadnja obveznost velja posebno za sezonska podjetja, za katera zakon dovoljuje podaljšanje delovnega časa za 14 tednov v letu.

Zakon navaja tudi vrsto industrij, za katere njegove odredbe ne veljajo. To so med drugim mornarji, poljedelski delavci in vrsta drugih manj važnih poklicev. Zakon ne velja za take industrije, v katerih so delovni pogoji s kolektivnimi pogodbami bolj urejeni, kakor določa zakon, ker zakon ne mara izpodrivati sindikatov, ampak jim hoče pomagati v njihovem boju za boljše delovne pogoje.

Posebno glede sindikatov ima zakon izredno zanimive i važne določbe. Zakon priznava delavstvu samo tako imenovane "dobronamerne" organizacije in dela razliko med sindikati, kateri so "dobronamerni" in kateri niso. Ta odredba je postavljena proti razvpitim Company Unionom (delodajalskim sindikatom), ki so v preteklosti igrali med ameriškim delavstvom tako sramotno vlogo in mu napravili neizmerno škode in ki še danes niso popolnoma izginili. Oblast more vsak čas zahtevati dokaze, da kaka organizacija ni šla po takih sramotnih potih.

Zakon seveda ne bi bil popoln, ko ne bi predpisoval kazni za prestopke. Prestopke kaznjuje sodišče; denarne kazni so določene do 10.000 dolarjev, zaporne kazni pa do 6 mesecev. Razen tega imajo delavci, če so oškodovani, pravico, da s tožbo zahtevajo dvojno vsoto tistega, kar jim po zakonu pripada.

Uradno se imenuje zakon Fair Labor Standards Act (zakon za dobre delovne pogoje). Čeprav zakon ni izpolnil vseh zahtev, ki jih postavlja ameriško delavstvo, in čeprav tudi ne ustreza popolnoma željam predsednika Roosevelta, pomeni vendar velikansko pridobitev in napredek. Ameriško delavstvo in predsednik Združenih držav so skušali geslo "40 centov in 40 ur" takoj uresničiti, medtem ko zakon za izvedbo tega določa dobo 6 oz. 3 let. Toda kljub temu so Združene države s sprejetjem tega zakona napravile enega največjih korakov v zgodovini socialne politike.

Slovenci v Westfaliji

Pod naslovom "40.000 Slovencev v Westfaliji" je "Essener Volkszeitung" objavila daljši članek o življenju slovenskih rudarjev v westfalski pokrajini. Člankar navaja, da je na osnovi nepristranskih podatkov na premogovniškem ozemlju Westfalije — pod okriljem jugoslovanskega generalnega konzulata v Düsseldorfu okroglo 40 tisoč Slovencev in da je to druga največja naselbina Slovencev v Nemčiji.

Člankar pripoveduje, kako so se Slovenci naseljevali po Westfaliji še pod Avstro-Ogrsko: Prvi so začeli prihajati leta 1884 in sicer iz slovenskih rudarskih naselbin v Trbovljah. Za prvimi so prišli drugi, vedno več, tudi kmetijski sinovi iz Dolenjske, iz Gorenjske ter iz siromašnejših krajev Štajerske. Srbov in Hrvatov je v Porurje prišlo le zelo malo. Slovenci so se naselili sprva v okolici Hamma in Duisburga, kjer so se vsi takoj zaposlili po raznih premogovnikih. Šele počasi in postopno so slovenski rudarji šli tudi drugam in so v prvem desetletju živeli razkropljeno že po vsem premogovnem revirju Porurja. Okrog leta 1900 se je priseljevanje nehalo in od takrat je število slovenskih priseljencev ostalo na isti višini. Kolikor jih je odšlo, toliko jih je zopet prišlo novih. Po vojni jih je takoj odšla precejšnja množina v francoske rudnike, kjer so ustanovili nove nahelbine. Tudi v Belgijo in na Nizozemsko so šli ter tamkaj postali središča novega priseljevanja. Med Poljaki, ki so v Porurju zelo gosto naseljeni, se je v povojni dobi napravil poskus, da bi se vrnil v domovino. Imel je sorazmerno velik uspeh. Med Slovenci se zamisel, da bi se kdaj v velikih množicah za stalno vrnil v novo jugoslovansko domovino, nikdar ni mogla usidri. Slovenci so v Porurju ostali stalna naselbina.

Socialni položaj slovenskih rudarjev v prvih povojnih letih ni bil Bog ve kako rožnat, kakor splošno ni bil rožnat za nikogar. Tudi mlada jugoslovanska država se za westfalske Slovence še ni zadosti brigala, ker je imela zadosti drugih skrbi. Ker med westfalskimi Slovenci ni bogatih slojev, da bi bili mogli organizirati socialno odpomoč, so v prvih povojnih letih zares mnogo pretrpeli. Položaj se je izboljšal v tistem razmerju, kot se je izboljšal gospodarski položaj Nemčije sploh. Leta 1929 (dne 1. novembra) pa sta Jugoslavija in Nemčija pod-

pisali socialnozaščitno pogodbo, ki je tudi westfalskim Slovincem odprla vse dobrrote, ki jih je svojim lastnim državljanom nudila nemška socialna zakonodaja. Dobrote te pogodbe so bile velike, če pomislimo, da je bilo med Slovenci, ki so prišli pred 40 leti v Nemčijo, mnogo invalidov in da so bili vsi upravičenci za pokojnino, če so bili še pri življenju. Najstarejša westfalska Slovenka, stara 93 let, živi v Dortmundu in uživa socialne dobrrote te pogodbe.

Člankar z veseljem ugotavlja, da so Slovenci ohranili svojo narodno samobit in se drže svojih narodnih šeg in navad. Veseli, delavni, gostoljubni. In svojo daljno domovino ljubijo vsi brez izjeme. V ostalem pa se v Porurju čutijo čisto doma. Z nemškimi domačini so desetletja skupno delali v rovih. Tako so se navezali na deželo in na ljudi. Člankar se pohvalno izraža, da je starejši rod naučil mlajšega ljubiti materno govorico in tudi tretji rod, ki sedaj hodi v šolo, govori med seboj slovensko materinščino.

Na koncu opisuje člankar društveno delovanje med westfalskimi Slovenci. (Ti podatki so nekoliko pomanjkljivi, ker so bili črpani na nepravem viru. Op. ur.) S poudarkom omenja tudi velika skupinska potovanja westfalskih Slovencev v domovino ter pristavlja, da so znamenje živega narodnostnega življenja in žive povezanosti z domovino. Želi, da bi se skupinska potovanja v domovino nadaljevala in zavzemala čedalje večji obseg.

(Glede številke 40.000, ki jih navaja pisec, bo treba biti previden. Veseli smo, ker prihaja od nemškega pisca in je objavljen v nemškem časopisu. Kajti to je dejansko število vseh onih, ki so izšli od slovenskih staršev in ki prebivajo v Westfaliji. Toda nemške uradne statistike priznajo danes samo še nekaj manj kakor 18.000 Slovencev, ki so državljani Jugoslavije. Ostali so se torej že dali prepisati v nemško državljanstvo in jih štejejo že kot Nemce. Naše oblasti imajo zapisanih še okroglo 26.000 jugoslovanskih državljanov. Razlika med nemško uradno številko in med našimi uradnimi zapiski znaša torej nekako 8000 in prihaja od tega, ker so se mnogi Slovenci vpisali v nemško državljanstvo, a za odpust iz našega državljanstva še niso prosili, odnosno niso bili odpuščeni. Tukaj se odpira pred nami novo vprašanje, ki ga bo treba v bližnji bodočnosti rešiti. Op. ured.)

KAKO DRUGI NARODI SKRBIJO ZA SVOJE MANJŠINE

Nemčija. — Nemci imajo najbolj vzorno urejeno skrbstvo za svoje narodne manjšine v inozemstvu. V Stuttgartu imajo svoj "Institut za Nemce v inozemstvu", ki mu je priključen poseben muzej nemštva v inozemstvu. V tem institutu imajo v vseh podrobnostih izdelane kartoteke, kjer je zapisan vsak Nemec, kjerkoli na svetu živi. Teh vpisov je 30 milijonov. Institut ima na razpolago tudi obsežno poučno in propagandno gradivo, s katerim zalaga vse narodnosocialistične organizacije, in ki jih stavi na razpolago vsem v Stuttgart prihajajočim inozemskim Nemcem, ki bi se radi poučili o ustroju nemštva v inozemstvu. Poleg te osrednje "potresne postaje", ki zabeleži vsako gibanje med nemškimi manjšinami v inozemstvu, imajo Nemci mogočne organizacije, ki aktivno podpirajo kulturno življenje nemških manjšin v inozemstvu. Semkaj spadajo: "Inozemski urad pri narodno-socialistični stranki, za nemške državljane v inozemstvu", nadalje "Narodna zveza za nemštvo v inozemstvu", ki skrbi za vse nemške manjšine brez razlike državljanstva, nadalje "Vzhodna zveza", ki ji je naloga, da se briga za nemške manjšine na

Poljskem in na Baltiku, nadalje "južnovzhodni institut", ki skrbi za manjšine v južnovzhodni Evropi. Poleg tega se udeležujejo tudi katoliška in protestantska cerkev na polju manjšinske zaščite s svojimi velikimi samostojnimi organizacijami. V Vratislavi (Breslau) so Nemci zgradili gospodarsko središče za razmah proti jugovzhodu in so tamkaj veliki gospodarski sejmi in ogromne telovadne manifestacije. Südmarka, ki je prej delovala na Dunaju ter imela pod svojim okriljem južni vhod Evrope, je sedaj prišla popolnoma v očvir "Narodne zveze za nemštvo v inozemstvu".

Italija. — Italija ima tudi vzorno urejeno skrbstvo za svoje narodne manjšine v tujini. Na čelu tega skrbstva je društvo "Dante Alighieri", ki se udeležuje že z velikim uspehom pol stoletja. Na dalje imajo sijajno organizirano izseljensko službo, ki je popolnoma vključena v delokrog vlade in ki s socialnimi, gospodarskimi in kulturnimi podporami zajame tako rekoč slehernega Italijana v inozemstvu. Fašistična stranka ima poseben odsek, ki je namenjen Italijanom v inozemstvu.

Prizor izza potresa v Čile. — Takole so izkopavali smrtne žrtve.

OPAZOVALEC

Veliki Maribor. Nekateri so se zelo zavzeli, da se mestu priključijo nekatere okoliške občine. Mesto bi s tem naraslo na 60.000 prebivalcev. Sedaj jih ima 40.000.

Slomskov dom nosi ime prosvetni dom na Ponikvi, rojstnem kraju Slomškovem. Blagoslovitev doma se je izvršila 6. jan.

Slovensko smučarstvo je znano že v daljnem svetu. Znana je posebno velika skakalnica na Planici, ki je med najboljšimi na svetu. V januarju se je vršila velika narodna smučarska prireditev v Kranjski gori. — Pravijo, da so moderne smučke slovenski izum. Že davno so jih nosili v notranjskih Blokah. Od tam so šle po celem zimskem svetu.

Slovenska akademija umetnosti in znanosti je dobila svojega prvega rednega predsednika v osebi Rajka Nahtigala, najodličnejšega učenjaka v slovanskih jezikih.

Slovečo božjo pot na Ptujski gori je zadel huda nesreča. Silen vihar je odnesel velik del strehe cerkvi in župnišču. Božja pot je častita slovenska starina. Cerkev je bila zgrajena že v 14. stoletju.

Vučjagomila v Prekmurju. Naš kraj stoji na posameznih gričih kakor mesto Rim. Poštne razmere imamo kar dobro urejene. Imamo veliko poštinih uradov zaradi izseljencev, kateri nam pošiljajo mnogo pošte. V našem kraju so ljudje dveh veroizpovedi in sicer katoličani in evangeličani. Razmerje med katoličani in evangeličani je zelo dobro. Pri nas imamo selekcijsko društvo, ki poseduje brizgalno za sadje. Ljudje se mnogo bavijo s sadje-rejo; posebno uspevajo slive, češnje in kostanj in je naš kraj zaradi sadja znan daleč na okoli. Imamo pogrebno društvo — daje tudi gasilsko društvo, ki prav dobro deluje.

Turnišče. Prvi, ki ga je Vsemogočni poklical iz te solzne doline v novem letu je bil posestnik Rons Franc v 68. letu starosti. — Dne 12. januarja se je pričel v šoli obrtniški tečaj za vajence; trajal bo do konca aprila. Obiskuje ga okrog 40 vajencev petih strok. Največ jih je seveda čevljarke obrti. Saj je vendar Turnišče znano daleč na okrog zaradi številnih "šotarjev", ki ga dobiš skoraj pri vsaki hiši. Ostali vajenci-tečajniki so od raznih obrti. Predavanja se vrše dvakrat po pet ur tedensko. Predava šolski upravitelj g. Babič.

Petnajstletnico obstoja je slavil nedavno Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

90 letnica zagrebškega "Katoliškega lista". Zagrebški tednik, glasilo zagrebške nadškofije "Katoliški list" je obhajal 6. januarja 90. letnico, odkar izhaja. Ta jubilej je gotovo pomemben, ker je to edini hrvatski tednik, ki izhaja celih devetdeset let. Slovesno bodo proslavili ta dogodek ob priliki letošnjega kongresa katoliškega tiska, ki bo v Zagrebu. "Katoliški list" je ustanovil kardinal Juraj Haulik (Zagreb je štel takrat 13.000 prebivalcev), za urednika je pa postavil svojega rojaka zagrebškega kanonika, poznejšega banjsko-bistriškega škofa Stjepana Movzesa.

Skopje dobi radijsko postajo. Poštni minister Panta Jovanović je izjavil, da se bo v kratkem postavila v Skopju radijska postaja, ker so za to potrebni krediti že zagotovljeni. Kdaj pa dobi Maribor svojo mnogo bolj potrebno postransko postajo? Prosimo gospode poslance, da temu vprašanju posvetijo vso svojo pozornost.

V Cerkljah pri Kranju je bila prenovljena cerkev. Slikarska dela sta pod vodstvom dr. Steletovim opravila železnik in Vombergar.

Ignacij Nadrah ljubljanski proš in ravnatelj bogoslovja je praznoval 70. letnico. Eden iz med onih velikih mož, ki s neizprosno doslednostjo gradi narodu lepo bodočnost s tem da vzgaja mlade duhovnike. Neizprosno dosleden kot Krstnik v stari zavezi in vendar ga njegovi gojenci ljubijo kot očeta. Tudi je velik ljubitelj narave, pozna ne le vse ptice in trave, temveč tudi vse zvezde. Je nedosegljiv v izvirnosti in jasnosti svojih pridig in skratka: mož, katerega naj Bog narodu še dolgo ohrani. Tudi med naročniki naše revije ga štejem in mu še prav posebno želimo še nadalje blagoslovljeno njegovo delo za narod in za čast božjo. Vsi pa naj bi ga posnemali v tem, da bi imeli za vodilno načelo življenja: voljo božjo!

Umrli je pri Sv. Antonu na Pohorju župni upravitelj Matija Krevh.

Slovaški križev pot. Po spremembi meja v prid Ogerske, so se začela nasilstva proti brezbrambnim ljudem, ki so padli pod tujo nadoblast. Menda je skoro pol milijona Slovakov prišla nazaj pod Ogre. Jasno je, da je tako početje rodilo odpor in se zdi, da bo Ogrom radi tistih nasilstev še vroče. S Slovaki je potegnili namreč tudi nemško časopisje. Slovaški pisatelj Konstantin Coulen si je nadel nalogo, da opozori na te stvari tudi širni svet in je odpotoval v Ameriko, kjer je Slovakov zelo veliko.

Mladinski tabor v Mariboru se bo vršil v dneh od 29. jun. do 2. jul. v Mariboru. Ob tej priliki se bo spet pokazala moč in delo slovenskih mladinskih organizacij, ki so se v prejšnjem letu tako obilno postavili na mednarodnem mladinskem taboru v Ljubljani.

Jugoslavija na svetovni razstavi v New Yorku bo častno zastopana. Glavne točke razstave bodo:

1. Gozdovi, 2. rude, 3. sirovine, 4. polfabrikati, 5. gotovi izdelki, 6. pregled bogastva Jugoslavije, 7. informacijski zemljevid Jugoslavije, 8. prometni zemljevid in položaj Jugoslavije, 9. pregled jugoslovanske folklorne, 10. Miss Lanne: zbirka slik in opisov, kako gleda Amerika na Jugoslavijo, 11. Šport, (Mladinska športna društva, Školstvo, planinarstvo itd.), 12. do 18. turizem (tu pridejo vse tipične pokrajine Jugoslavije dostojno prikazane, med njimi tudi Slovenija), 19. diorama jugoslovanske pokrajine, 20. turizem v številkah, 21. sadje, 22. rastline, 23. grafiki, 24. zbirka prikaz Jugoslavije, 25. zdravstvo, 26. zadržanje, 27. javna dela, 28. socialna politika, 29. emigracija, 30. Jugoslavlani v Ameriki, 31. zračni promet, 32. izdelki domačih obrti in narodne umetnosti.

Posebne paviljone naša država ne bo gradila, ker bi bili stroški preogromni, ampak bo najela prostor v veliki palači, da se stroški znižajo. Povdarjamo, da ni to velika razstava kot ne bo nekakšen vele-

Stare rimske utrdbe v Hrušici (Istra). Avgustovo 2000. letnico so v Italiji praznovali slovesno in z mnogim poudarkom na kulturno delo rimskega cesarstva. Kjer je le malo kazalo, so kopali, da bi odkrili kake nove ostanke rimske gradbene kulture. Marsikje so imeli srečo. V Trstu so n. pr. pod starim mestom našli na rimsko gledališče. Rimske starinoslovce pa je zanimal tudi trdnjavski pas ob vzhodnih vratih v Italijo. Sledove utrdbe so opazili od Reke do Hrušice. Peter Kandler tržaški zgodovinar iz preteklega stoletja, je ob teh ostankih zasluhlil, da gre za delo večjega obsega. Mnogo se je trudil, da bi zidovje odkopal in ohranil, a brez uspeha. Šele l. 1936, so začeli z delom. Potrebna sredstva so dale na razpolago tržaška in reška občina ter tržaška in goriska deželna uprava.

Izkopavanje je pokazalo, da gre za precej obsežen in zapleten trdnjavski sistem. Zgradili so ga, da bi se na tej stari in naravni poti narodov v Italijo (Ajdovščina-Hrušica-Logatec; zvali so jo "via barbarorum") lahko branili usodnih napadov. Zidovje je bilo 2,50 m široko in menda do 6 m visoko. Središče je bilo v današnjem naselju Hrušica ("ad pirum"). Tam je bil velik grad v obliki nepravilnega četrkotnika. Namenjen je bil posadki. V njem je bilo baje tudi gostišče. Na levo in desno se je raztezal zid, dolg blizu 20 km. V zidu se še danes vidijo razvaline vogelnih stolpov. En tak četrkotni stolp je še precej ohranjen. Zidovje je tvorilo trojno obrambno črto. Prva je šla skozi Hrušico, druga je bila nekako ob današnji aržavni meji, tretja pa na jugoslovanskem ozemlju.

Podobno zidovje so našli tudi pri Reki ob državni meji. V Hrušici so restavrirali približno 1 km zidu, na Reki pa okoli 600 metrov.

Skušali so določiti čas, v katerem so to zidovje zgradili. Edino zanesljivo oporišče so bili najdeni rimski novej, ki so vsi iz začetka četrtega stol. po Kristusu (cesarji Konstantin, Valentinijan, Teodozij). Zidovje torej ne izhaja iz časa, ko je bila rimska država na vrhuncu svoje moči, temveč iz dobe propada. Ta ugotovitev je precej pokvarila veselje ob sicer zelo važni zgodovinski najdbi.

Zračne zveze Jugoslavije z inozemstvom bodo v tem letu spet napravile korak dalje. Glavna linija Ljubljana-Zagreb-Beograd se zveže z veliko linijo francoske družbe do Zadnje Indije in z novo linijo, ki se otvori med Parizom in New Yorkom.

Bolgarski umetniki v Ljubljani, ki so jo obiskali v januarju, so bili zelo ljubezljivo sprejeti. Bili so to: pesnik Pantalejev, operni pevec Vulpe in komponist Vladigerov.

Slavist Miloš Weingart, ki je slovel za največjega češkega slavista, je umrl 12. jan. Znameniti svetovno znani učenjak je bil globoko veren katoličan in je bil med tistimi, ki so vodili akcijo, da se spet postavi križ nazaj v šole.

V Sarajevu je bilo razpuščeno judovsko društvo in zaplenjen njegov arhiv.

sejem, kakoršnih smo vajeni pri nas in kjer bi prišli posamezni izdelki in posamezni ljudje v poštev, ampak je treba prikazati Jugoslavijo v celoti, kar pa omogoča navzile temu tako posameznim pokrajinam kakor tudi organizacijam, da se v posameznih točkah načrta lahko udeležijo razstave.

V okviru države bo posebej dan poseben povdarek slovenskemu turizmu in tistim delom domovine, od koder je izseljencev največ. Pripravljajo posebno odlično mesto Beli krajini, ki je v izseljenstvu Severne Amerike najbolj zastopana.

Sto let fotografije. Leta 1854. je bila ustanovljena v Franciji družba za fotografijo in tehniko. Ta družba se pripravljala sedaj na veliko svečanost za 7. januar 1939, na dan, ko je javnost prvič izvedela o iznajdbi fotografije. Slavnosti bodo prisostvovali predsednik republike, prosvetni minister, zastopnik Academie Francaise, akademije znanosti in umetnosti, ter drugi, v prostorih pariške Sorbone.

Slavni fizik Franc Arago je dne 7. januarja 1807 prvič poročal o iznajditelju fotografije, Daguerreju. "Ta je," tako je poročal Arago, "iznašel posebne plošče, na katerih pusti svetlobo vidne odtise. Njegova iznajdba je sad dolgoletnih poizkusov v družbi svojega sodelavca Niepce iz Chalons-sur-Saone." To poročilo je vzbudilo velikansko zaudenje v Akademiji, nato v Franciji in sploh po vsem svetu. Daguerrejeva iznajdba je omogočila obdržati sliko v cameri obscuri obscuri, ne da bi jo morali narisati. Camero obscurus so poznali že nekaj stoletij. Menih Roger Bacon, ki je živel od leta 1214. do 1294., jo že omenja v svojih spisih, natančno pa jo je popisal tudi Leonardo da Vinci. Toda moralo je preteči še nekaj stoletij, da so lahko obdržali sliko, napravljeno v cameri obscuri. Leta 1816. se je s tem problemom ukvarjal Niecephorus Niepce. Posrečilo se mu je, da je po osvetljenju obdržal svojo hišo v Varenni na plošči, ki jo je sam iznašel. Ta iznajdba pa je bila praktično neuporabna. Leta 1829. se je Niepce seznanil z Daguerrejem, ki se je ukvarjal z istim vprašanjem. Napravila sta pogodbo in, ko je Niepce leta 1833. umrl, je Daguerre nadaljeval s poizkusom sam. Končno se mu je iznajdba, ki so jo po njem imenovali daguerrotipija, posrečila. V Franciji pa ni bilo mogoče najti nobenega mecena, ki bi Daguerreju omogočil iznajdbo. Vablivo ponudbo od Angležev pa je Daguerre sam zavrnil. Daguerre je nato svoje življenjsko delo zaupal fiziku Aragoju, Dumasu, Bijotu in litografu Gravedonu. S posredovanjem Aragoja je Daguerre meseca junija 1839 dobil od francoske vlade letno pokojnino v znesku šesttisoč frankov, Niepcejev sin pa štiritisoch frankov. Daguerrovo skrivnost je francoska vlada obelodanila 18. avgusta 1839. V nekaj letih so poznali to iznajdbo vsi kulturni narodi. K praznovanju stoletnice prve fotografije bodo povabljeni vse družbe podobne stroke. Na proslavi bo razstavljena prva Daguerrejeva kamera, ter vsi predmeti, ki jih je uporabljal pri svoji iznajdbi fotografije.

Slovenski dom je ideal slovenske prosvete. O Božiču je padla beseda. Poziv je našel odmev. Ves narod želi, da se zgradi osrednja hiša, ki bo sedež vsega prosvetnega dela med narodom, ki pa bo tudi ponos Ljubljane in Slovenije. Doslej se je nabralo že čez 80.000 Din.

Slovensko romanje v Rim se vrši majnika meseca. Zastopniki naroda bodo pohiteli do svetega očeta, da ga poprosijo, naj

pršteje škofa Martina Slomška med svetnike.

Vodnikovo hišo, kjer je bil rojen prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik, v Šiški pri Ljubljani, nameravajo odkupiti, podobno, kakor so napravili s Prešernovo hišo, ki je sedaj že last občine Vrba.

Cankarjev kip je bil odkrit 2. februarja v ljubljanskem dramskem gledališču.

Dr. Janez Gnidovec, škof skopljanski je umrl. Bil je mož, poln apostolskega duha. Preje profesor in ravnatelj škofijske gimnazije v Šent Vidu je vstopil k Lazaristom in postal škof v Skoplju, kjer je moral najprej škofijo šele organizirati. Saj je ves katoliški svet bil razkropljen. Bil je poln ponižnosti, spokornik, ki ni poznal ne vročine ne mraza. Samo za blagor umrlih duš je živel. Umrl je 3. febr. v Ljubljani. Rojen je bil v Ajdovcu na Dolenjskem.

V Ljubljani se postavi spomenik Kraju Aleksandru. Na razstavi predloženih osnutkov raznih slovenskih umetnikov, 27 osnutkov, so dobili prvo mesto osnutki: Tine in Mirko Kos in Lojze Dolinar, ki je bil nagrajen za dva osnutka. Spomenik bo stal ob poti v Tivoli poleg palače Slovenske galerije, ki je v kratkem zgrade.

Celje dobi novo gimnazijsko poslopje, ki se v kratkem že prične graditi.

Na bregovih Bistrice se imenuje knjiga, ki jo je izdalo kamniško dijaštvo ob 25. letnici svojega društva. Poleg mnogih zanimivih stvari podaja zlasti zgodovino Kamnika in njegov pomen v sedanosti. Kamnik je znan kot prekrasno letoviško mesto.

V Medžimurju se je že kar lepo razvijati petrolejska industrija. Kapital je pa nemški. Sedaj se že gradi rafinerija.

Mohamedanski verski poglavar se imenuje kalif. Trenutno so mohamedanci ostali brez glavarja in turški minister je izjavil, da turški predsednik nima nobenega interesa za to, da bi bil "kalif" in da ga tudi treba ni. Če ga drugi mohamedanci, izven Turčije (vseh mohamedancev je 300 milijonov), naj si ga kar izberejo, kakor jih je volja.

Ljubljana dobi spet novih stavb. Pokojninski zavod je namreč kupil del nunskega vrta in bo tam zgradil pet petnadstropnih stanovanjskih hiš.

Slovenska univerza je imela akademske volitve, pri katerih se je pokazalo, da je skupina katoliških akademikov najmočnejša. Dobila je 505 glasov. Vsi drugi, ne le razne slovenske skupine, temveč tudi Srbi in Hrvatje ter Bolgari in poljski židje, ki jih je precej so šli skupno in so dosegli združeni 620 glasov.

PREKMURSKE NOVICE

V Turnišču bodo pričeli zidati prosvetni dom. Od tam tudi poročajo, da so se po sedmih mesecih spet pričeli tedenski svinjski semnji, ki so bili radi kužne bolezni prepovedani. Vsi hlevi so se napolnili med tem. Le dobekupčije treba.

Iz Šent Vida pri Stični poročajo, da je umrl Lesjak Anton star 82 let. Zelo zaslužen za hranilnico in posojilnico. Vodovod bo v kratkem "stekel".

V Martjancih je umrl Vezer Geza, župan in zelo zaslužen mož. Pogreba se je udeležilo sila naroda.

V Lendavo je prišel za kaplana novomašnik Gjöröš Štefan.

Dom za sirote Slovenske krajine bodo pričeli graditi. Znano je, da urednik Novin Klekl že dolgo pripravlja zbirko in se bo letos delo začelo. Največ k zbirki so pripomogli tretjeredniki. Sedaj je nabralih 343.000 Din. Sedaj pa bodo dobri lju-

dje priskočili še z delom in bodo navozili gradivo... V pozivu na delo veli takole častiti g. Klekl:

Zato se z vüpanjom obračamo do prebivalstva Slovenske Krajine, da nam skoči na pomoč. Vzememo ne samo penezne dare, nego tudi pohištvo, vožnje, težake, ka pač što premore. Najprle se obračamo na črenosvko farno i prosimo te vernike, naj nam navozijo kamen i pesek i druge reči. Nekaj se je že začelo voziti, a slinavka je preprečila nadalno vožnjo, zato vas prosimo zdaj vse brez izjeme, ki mate vpreženo marho, pripelajte nam kamen i pesek. Kamen je na Dolnoji Bistrici, pesek na Srednjoj na veleposestniškom, štero nam ga je brezplačno odstopilo. Isto bi prosili Hotizance, da nam iz svojega hatara pripelajo kamen i pesek i Odrančare, ki istotak nam lejko pripelajo iz Srednje Bistrice pesek. Polančarje i Gumiličane bi ravnotak mogli se kaj pripelati, ar so v bližini Črenosvece.

Če more tudi tu kdo, naj kaj prispeva. Darove sprejema tudi naše uredništvo.

Hotiza je doživela žalosten dogodek. Našli so mrtvega Ignaca Horvata iz V. Polane. Morilec Hozjan Ignac iz Trnja.

Iz Beltince se je poslovil kaplan Štukovnik Franc. Odšel je na novo mesto k Mali Nedelji. Novi kaplan Gomboc Franc pride iz Grada.

V Bistrici in Dokležovju bo država skopala vodnjeka do zdrave pitne vode.

V Grad pride za novega kaplana Lainšček, novomašnik.

Javna del v Slovenski krajini. Gradbeno ministrstvo je obvestilo vodno zadrugo v Dolenji Lendavi, da je odobrilo znesek 5.373.384 din za razna izboljševalna in ureditvena dela na njenem področju. Podeljena vsota seje zbrala takole: iz notranjega štirimilijardnega posojila tri milijoni, iz izboljševalnega sklada en milijon, a 1.373.384 dinarjev pa mora pokriti dravska banovina sama. Po določenih tega odloka se bodo določena dela izpeljala v treh oddelkih. Najprej se bodo dokončala dela pri ureditvi potoka Lendave za proračunsko vsoto 1.250.000 din, nato popravilo potoka Črne a 150.000 din, popravilo zaščitnega nasipa ob Muri pri vasi Benica za 200.000 din. Tehnične predpriprave za ta dela so skoraj gotove in se bodo dela začela že aprila.

V drugi del spadajo potoka Kobilje za 750.000 din, ureditev Lendave za 800.000 dindin ter nujna izboljševalna dela v Bogojini in Ivanjih kakor tudi nadaljevanje ureditve reke Kobilje za 250.000 din.

V tretjem delu bo izvršena ureditev Lendave od Nedeljice do okrajne meje za 300.000 dinarjev. Potem očiščenje in popravilo Radmožanskega prekoga za 150.000

Placida Gec, Alberto Gec, Rosa Švara iz pusta v Cordobi

din, ureditev stare Lendave za 100.000 din ter 150.000 din za napravo novega napajališča za živino.

Poleg navedenih se bodo začela še sledeča dela: ureditev potoka Bukovica za 100.000 dinarjev, zgraditev zaščitnega nasipa ob Muri pri Petešovcih, Kotu, Gaberju in Hotizah za vsoto 400.000 din, ureditev prekopa pri Tivolcih in Strehovcu za 75.000 din, ureditev potoka Bugojina za 50.000 din. Končno še 150 tisoč din za umetno namakanje polja pri Turnišču, 100.000 din za nabavo potrebnega orodja ter 248.648 din za izgotovitev potrebnih načrtov.

Ta obsežni načrt za javna dela bo dal tisočerm slovenskokrajinskih delavcev dela in zaslužka. Odpravljene pa bodo nevšečnosti, ki so prebivalcem Slovenske krajine ob vsaki obilici padavin in naraščanja rek povzročale velikansko stvarno škodo.

Istrski motorni vlak, ki je vozil iz Trsta čez Divačo v Pulj in nazaj vsaki dan, je bil ukinjen, ker se ni splačal.

Jude preganjajo in tako je bil odpuščen tudi idrijski zdravnik Morpurgo, ki je precej lepo slovensko govoril. Njegovo mesto pri rudniku je prevzel šef bolnice dr. Braggioni, ki se prav pridno uči slovenščine.

Trst dobi univerzo. Odobren je bil kredit 10 milijonov lir v ta namen.

Na Krasu so se pojavile gosenice, posebno okoli Divače, Bazovice in Novega grada, ki pretežno uničijo celo borove nasade.

Nikola Mihanovič je že leto dni v večnosti. Našim bralcem je znan po raznih člankih v naši reviji. On je pač najčastitljivejša podoba naših v Argentini. 6. marca se je vršila obletnica za pokoj njegove duše v cerkvi San Salvador.

Sveta Gora slavi letos 400 letnico, ki jo bomo tdi mi primerno proslavili. Doma so se slovesnosti že pričele in se vrše v temle redu:

1. dne 15. aprila bodo blagoslovili nove portale, slikana okna in veličastne orgle svetogorske bazilike; 2. prvo nedeljo v maju bo veliko romanje vernikov iz Gorice na Sv. goro; 3. v nedeljo, 11. junija bo sta grgarska in solkanska župnija slovesno prenesli milostno podobo Matere božje v Gorico v stolnico, kjer bo ostala ves teden in bodo ob njej rane pobožnosti. V soboto, dne 17. junija popoldne jo bodo v slovesni procesiji prinesli zopet na Sv. goro, kjer bo imel drugi dan v spomin na 400 letnico prikazanja Matere božje neki kardinal slovesen pontifikal in pridigo.

Duhovniške vesti. Fr. Černigoj, župnik v Kamnjah na Vipavskem, je na lastno prošnjo imenovan za župnika v Kozani v Brdih. — Anton Pilat, kaplan v Solkanu, je nameščen za žup. upravitelja v Otaležu. — Dekanija Ločnik pri Gorici je ukinjena. Župnija Ločnik in pod ta dekanat spadajoči župniji Podgora in Moša sta priključeni dekanatu goriškega mesta. Župniji Cerovo in Števerjan, ki sta bili sedaj tudi pri Ločniku, prideta pod dekanatijo Biljana v Brdih. Župnija Sv. Lovrenca pri Moši pa pod Krmin. Župnija Ločnik je dvignjena v nadžupnijo. Dosedanji dekan usgrn Peter Mosetig je postal nadžupnik in častni dekan. — Duhovnija Podsobotin in St. Maver sta uteleseni v goriško cerkveno občino; nekaj časa sta bili prideleni biljanskemu dekanatu. — Ivan Bregant, upokojeni duhovnik v Ločniku, je imenovan za upravitelja Fojane v Brdih.

ZGODBA O ŠIMNU SIROTNIKU

Lansko leto je naša povest prišla upravo do trenutka Simonove smrti. Naj sedaj povest nadaljujemo.

Stala sta župana in sta čakala besede iz Šimnovih ust; dočakala nista. Zazeblo ju je od vrha do tal, napol zaradi hladne noči, napol od čudnega strahu, ki je prešinil srce kakor slutnja pred hudo uro.

“Ali spiš, nadloga?”

Šimen je molčal.

Županoma je upadlo srce; tresel se jima je glas, ves prijazen je bil in ljubezniv.

“Ali spiš, kristjan? Če spiš, se vzdrami in reci besedo, če pa se pretvarjaš, ti Bog odpusti!”

Šimen je molčal.

“Zapali tresko!” je svetoval osojniški.

“Poglejva mu v obraz, kaj da je!”

Prisojniški je zapalil tresko, nemiren plamen je obžaril kamenje.

“Ali spi, ali se le dela?”

“Primi ga za roko, stresi ga za ramo!”

“Ti ga primi in stresi!”

Osojniški se je sklonil nad Šimna, potipal ga je narahlo po rokah, na prsih sklenjenih; roke pa so bile trde in mrzle. Hitro se je umaknil župan, mraz ga je spreletel do srca.

Obadva sta spoznala, kaj da se je zgodilo; spogledala sta se z osuplimi očmi, obema se je prikazal mrzel pot na čela. Tako sta si stremela iz obličja v obličje in sta dolgo molčala. Neprijazno tišino je motilo edinole smrčanje biričev in občinskih mož.

Strah se je udal, pot na čelu se je posušil, vzdihnila sta globoko. In iz strahu in hude slutnje se je porodil velik srd, ki se je naperil najprej proti biričema. Obadva župana sta se okrenila do spečih varuhov in sta zakričala obadva hkrati in tako ljuto, da sta birača strahoma planila iz sanj.

“Iblajtarja! Razbojnika! Kaj zato smo vaju postavili za varuha ter nadlogi, da spita in smrčita in se ne zmenita za svojo službo?”

Iblajtarja sta bila še zaspana in vsa meglena; strmela sta osupla na župana in na Šimna; čez dolgo šele se jima je rabistrilo v glavi, kje da sta, ob kateri uri in čemu.

“Saj ni pobegnil, saj leži tam!” je rekel malodušno prisojniški birič.

“Ne pobegnil!” gaje srdit zavrnil njegov župan. “Da je pobegnil, bi te z bičem nagnal loviti ga. Tam leži telo, ali kje je duša, vprašam vaju obadva?”

Osojniški birič, ki je bil razumen, pa ni odgovoril prav nič prijazno:

“Telo je bilo najino, telo sva čuvala, tam leži, kjer je ležalo! Duša pa ni bila v najini oblasti, tudi ne v vajini, župana, temveč v božjih rokah je bila!”

Kdo bi se puntal zoper take besede? Jezu županja se je obrnila od biričev in se je namerila na Šimna.

“Tam leži in še smeje se, kakor da je brez greha. Prišel je, ko ga nihče ni klical, prinesel nam je seboj vrhan koš nesreče, skrbi in sitnosti; pa namesto da bi pohlevno počenil ter sprejemals hvaležnostjo nezasluzene dobrote, se nam zdaj še roga in posmehuje! Iskali smo pravice v potu svojega obraza, kakor se je spodobilo zanj, temveč mudilo se mu je Bog vedti kam in šel je! Komu naj zdaj pravica razodene svojo sodbo?”

Celo birača sta se razjezila, ko sta gle-

dala na mirnega, smehljajočega Šimna. In osojniški je rekel:

“Lahko je držati telo, ampak kdo bi uklepal dušo? Ne vidi je človek; razbojnik je zatislil oči, široko se je nasmešnil in duša se je izmuznila natihoma in ponevedoma, kakor tat iz kehe. Vedel sem, da namerava nekaj zlega, ali kaj da namerava, nisem vedel!”

Župan prisojniški je zalučil tlečo tresko na tla, ker si je bil opalili roko; plamen je ugasnil v mokri travi; pozna noč jim je dihlila v obraz; zvezde so zasijale še svetleje, z bistrimi očmi so gledale na zemljo. Kamenje, Šimnova postelja, je bilo kakor z apnom pobeljeno.

“Vendarle je treba pogledati, če je res, ali če ni res, da nam je tako nekrščansko pebegnil. Z obtipanjem rok samih še ni povedano, da se duša več ne skriva pod kožo. Pošljimo po oglednike!”

Opolnoči da bi ponje pošiljali?”

Spogledali so se vsi štirje in vsem štirim je bilo hudo pri sre. Nato pa je izpregovoril osojniški birič:

“Če nosi križ en sam, pada pod njim; če ga nosita dva, stočeta; če ga nosijo štirje, se poté; ampak če jih je dvajset in več, ne čutijo bremena! Velika je sitnost, ki nam jo je napravil ta razbojnik, ko je šel po svojih potih in nič ni vprašal. Če bi odgovarjali sami za to reč, bi nam bil odgovor težak in neroden. Skličimo torej občinske može, ki smrčé tam v travi, da se pomenimo ter sklenemo, kakor je potreba. Zakaj lažje bo nosilo ta križ dvoje občin nego dvoje županov!”

Občutili so vsi modrost teh besed in so se napotili do mož, spečih v travi.

Povzdignil je svoj glas prisojniški župan in je rekel:

“Vzdramite se, vstanite ter poslušajte, možé iz občin prisojniške in osojniške! Sladko ste spali, med spanjem pravičnih pa je razbojnik opravil svoje opravilo! Nadloga, ki nam je bila vsem skupaj od Boga poslana, se je razčeperila in razrsla, da je zdaj hujša od povodnji in slabe letine. Prav ponižna je prišla, samo za pravico je vprašala, zdaj pa nam je natoovorila tovor, da ga štirje ne zmoremo. Kaj namreč je storil tisti razbojnik? Namesto da bi potrpeč, kako razsodi postava nam in njemu, je pustil dušo in se nam smeje! Zatorej vzdramite se in vstanite, možé iz teh kaznovanih občin, da pretehtamo, kako bi zavrli kolo tem nadlogam.”

Tako lepo je govoril prisojniški župan, občinski možje pa se niso genili, temveč smrčali so še glasneje. Osojniški župan se je hudo razljutil ob taki zakrknjenosti; tudi biriča, sama zaspana in počitka željna, sta bila zlovoljna, napol zaradi pravice, napol iz nevoščljivosti. Vsi štirje so zdramili občinske može, klicali so in prigovarjali, odgovarjalo pa jim je le ne-hvaležno godrnjanje, celo preklinjanje so nekateri in Andrejaz je prisojniškega biriča grdo stresel za ušesa.

Ob takem ravnanju so se utrudili tudi pravičniki sami in obšla jih je tista sladka lenoba, ki obide človeka po zaslužnem delu. Noč je bila vsa svetla in prazniška, dihalo je spanje na oči, sanje v dušo. Od hriba do hriba je počivala vsa prostrana dolina. Tedaj pa je nenadoma zaklical čuk od bogvedikje s svojim bridkostnim, pretresljivim glasom.

“Nič dobrega ne kaže!” je plaho zaspešetal prisojniški župan.

“Bog se nas usmili!” je odgovoril osojniški in se je pokrižal.

“Odpočijmo si še mi; jutro bo žedalo, kar bo dalo!”

Polegli so v travo, zaspali so pod milim nebom in so grenko vzdihovali v sanjah.

Komaj so zaspali, se je vzdignil mesec izza hriba in je obžaril belo kamenje, da se je svetilo iz noči kakor sama nebeška glorijska.

VII.

Lepo jutro je zasvetilo nad Prisojnice. Navsezgodaj že so se bleščali vsi prisojni holmi v žarki luči. V dolini so se dramile sence, rosa je puhtela v višave. Polagoma in počasi je mežikalo solnce tudi na osojniško stran, kakor bele rjuhe so se vile megle pod hribom.

Pravičniki so spali trdno spanje. Rosa jim je bila že omočila lica, ali utrujenost je ležala kakor kamen na prsih, opletala se je okoli udov kakor močna vrv. Najprvi, ki se je pretegnil, je bil osojniški birič. Še preden je odprl oči, je široko zazehal in je ukazal:

“Ne kuhaj mi kofeta danes, temveč merico slivovke mi daj pa slanine dober kos!”

Ker ni bilo odgovora od nikoder, je odprl oči in se je ozrl. Tako kakor v tistem trenutku se še nikoli ni prestrašil osojniški birič. Mahoma je stal na obeh dveh nogah in se je razgledaval po spečih pravičnikih, ki so ležali vse križem po travi, kakor premagani vojščaki.

“Lepo reč smo ugenili, lepo in čedno reč!” je pomislil. “Ljudje pa spe in sanja se jim o nebesih, kakor da smo spravili najobilnejšo letino. Glej tam našega župana: nastežaj ima odprta usta, z očmi pa se smeje in celo mežika, se mi zdi! Prisojniški se je zvil kakor jež, še nos se komaj kaže iznad rokava! Mirno počivata in vendarle sta grešnika nad vsemi grešniki. In še tisti tam, prisojniški birič: treži se, med zobmi pa je pozabil pipo, da bi se bil le zapalil! Poglejmo zdaj tisto ubogo nadlogo, če je vsaj kosti tam pustil, ko jo je z dušo popihal. Da bi se le vse krščansko naredilo, brez križev in težav!”

Napotil se je do šimna, ostal pa je tri korake pred njim, ker se mu je v kolenih tako močno zazibalo, da se noga ni več prestopila. Biriča je spreletel mrz in sree mu je upadlo.

“Kaj ni ležal prej na desni strani? Zdaj pa leži na levi! Kaj niso bile roke na prsih sklenjene? Zdaj pa leže ob životu! Kaj ni imel zatisnjenih oči? Zdaj je desno napol odprto in gleda čisto belo! O vsi svetniki — še po smrti uganja hinavščino in ne privošči miru krščanskim ljudem.”

Ni si upal birič, da bi stopil bliže in da bi si dobrega ogledal nadlogo, kaj šele, da bi jo potipal. Noge so mu bile kakor ukovane, in ko je stopil, da bi se vrnil k spečim pravičnikom, je šel počasi in trudoma, kakor v klanec. Dospel je do lenuhov; ko je klical, da bi jih vzdramil, mu je šel glas težko in hripavo iz grla.

“Vstanite, neverniki, na grehu speči!”

Vzdramila sta se župana, vzdramil se je birič, polagoma so se dramili tudi občinski možje. Strmeli so vsi na osojniškega biriča, ki je stal pred njimi ves preplašen, kakor prikazen iz grobov. Oči so se jim vzdramile, ampak le počasi in trudoma se je dramila pamet. Spogledavali so se in so premišljevali; ko jim je kakor iznad hriba zamigljalo spoznanje, so molčali osramočeni; in prav natihoma, prav naskrivoma je lezel v srce temen strah.

Zakaj ura gospoduje pameti in besedi; kar je bilo veselo, svetlo in razumno opolnoči, je ob belem dnevu temno, bridkostno in nespametno. Opolnoči še komaj huda slutnja, ob rani zori črna skrb. Vsi pravičniki, tudi Andrejaz med njimi, so bili trdni in potrti.

Birič osojniški jih je vzdramil dodobrega in je oznanil:

“Vstanite, izpregovorite, in če je še kaj modrosti v vas, jo razpečajte! Kar smo videli sinoči, smo gledali s slepimi očmi. Nevernik, ki nam je bil poslan za nadlogo, se je klatil po dolini, ko smo spali. Bog sam vedi, če ni temu ali onemu med vami natočil strupa v odprta usta; ti, župan, si jih imel nastežaj odprta!”

Župana osojniškega je spreletelo, kakor da se mu je bila belouška previla po hrbtu nizdol. Birič pa je govoril brez usmiljenja:

“Prej je ležal nevernik na desni strani, obrnjen proti Prisojnci; zdaj leži na levi in gleda z belim očesom v Osojnice! Očitno je, da je ponoči kolovratil in da je navsezadnje pozabil, kako je ležal. Nič bi ne bilo čudnega, če je sedel sinoči med nami, ko smo sodili njega in njegovo dušo. In tudi bi nič ne bilo čudnega, če ta nadloga ni bila nadloga in ta šimen ne šimen, temveč Bog vedi kdo in od Bog vedi koga zapokoro nam poslan!”

Tako je oznanil birič; vsi so povsili glavno in nikomur ni hotela beseda z jezika.

“Poglejmo vsaj: pojdemo in pogledjmo, kako da je; če se ta prekanjenec ni lagal!” je rekel prisojniški birič; ampak osojniški ga je ošvrknil s hudobnim pogledom:

“Le pojdemo, ti pa nas vodi!”

Vsa procesija se je napravila do belega kamenja! Spredaj je šel birič prisojniški; noge so se mu hudo tresle, oziral se je na desno in na levo, kakor da bi ne vedel poti, in žal mu je bilo ošabnih besed. Tudi občinskim možem se nikamor ni mudilo; postajali so in premišljevali, pobegniti pa ni bilo mogoče nikamor, zakaj polje je bilo na tej in polje na oni strani in nikjer nobenega grma; od daleč se je svetilo belo kamenje, od daleč so razločile oči temno in dolgo senco na njem.

“Tam leži!” je rekel prisojniški birič in je iztegnil desnico.

“Je že res, da je tam!” ga je zavrnil osojniški. “Vsi ga vidimo, ker imamo vsak po dvoje oči. Ali ti si rekel, da si naš vodnik, pa bodi!”

Kolikor bližja je bila kamenju, toliko bolj je bila trudna procesija; vsa pot pa ni bila daljša za zdrave noge, nego kvečjemu dober lučaj. Ko se je procesija približala kamenju za deset korakov, se je ustavila. Hrbet se je skrival za hrbet, vse oči so plaho strmele; gledale so, pa si niso upale pogledati.

Župan prisojniški je sunil svojega biriča.

“Tak ozri se in poglej, kaj da si storil! Tvoj greh je bil, bodi še pokora tvoja!”

Tudi osojniški je sunil svojega.

“Ponoči si gledal, podnevi ne bi! Stopi koj, da boš vedel, čemu si birič!”

In obadva biriča sta pogumno stopila do kamenja.

“Ne gane se!”

“Trd je; mrz gre od njega!”

“Drugače je ležal sinoči!”

“Drugače je ležal in drugače gledal; še smeje se bolj hudobno, nego se je smejal!”

“Roke je imel sklenjene za molitev!”

“Ko je dorogovilil, je na molitev pozabil!”

“Ali je duša v njem, ali je ni?”

“Bog razsodi!”

Tako sta modrovala biriča, možje pa so

čakali in so poslušali.

“Primi ga!” je ukazal osojniški župan.

“Stresi ga!” je potrdil prisojniški.

Zagomazila jima je po krvi ledena zima, toda prišla sta in stresla.

“Ni duše več v njem —! njega in nas še Bog usmili!”

Tedaj so pristopili vsi do kamenja in vsi so modrovali.

“Sanjalo se ti je, birič osojniški!” se je smejal Andrejaz. “Na obeh in na ustnih se pozna temu človeku, da je izdihnil že zdavnaj in da ni prav nič kolovratil; pač si sam kolovratil, o birič!”

Birič pa je bil prekanjen in hudoben, zato je odgovoril:

“Primi ga za ramo, učenjak, okreni ga malo, pa glej, če se ti ne zasmeje v obraz!”

Andrejaz je umolknil.

V vseh srcih je bila malodušnost; najprvi pa jo je slavno premagal župan osojniški.

“Kaj bi zdaj stali ter se spogledavali! Kar je, je! Če je mrtev, ga naša bridkost ne bo oživila: pokopljimo ga, njegovo malopridno dušo pa naj sodi Bog!”

“Brez oglednikov da bi ga za mrtvega spoznali?” spoznali? je vprašal previdni župan prisojniški. “Kar pravita ta dva iblajtarja, je morda prazna beseda, iz pijanosti in strahopetnosti porojena, ampak beseda je le! Da ga zagrebemo kakor nekrščeno žival, bi bil velik greh, posebno pa, če je morda le še kosček duše v njem; zakaj človek je človek in oblastniji bi nam delale sitnosti!”

“Napoti se po oglednika, pa naglo stopi!” je ukazal osojniški svojemu biriču.

“Tuži ti se napoti, pa ogibaj se krčem!” je ukazal prisojniški svojemu.

Minila je debela ura, ko sta se vrnila biriča; obadva pa sta prinesla enako oznailo.

“Prišel sem do oglednika; še v postelji je ležal, pa je bil že pijan. Ko sem mu razložil kaj in kako, me je napodil. Kar zagrebemo da naj ga, kjer leži, je rekel. Ker da je popotnikom in beračem, če so živi ali mrtvi, še zmirom boljše pod zemljo nego na zemlji. Tako je rekel in je dalje pil.”

“Ni slabo sodil, čeprav je bil pijan!” sta potrdila župana.

Ampak spet je ponepotrebno izpregovoril Andrejaz:

“Morda se pa duša le še usten drži! Ali bi ne poslali po zdravnika?”

“Še po cesarja in papeža!” ga je zavrnil birič.

Osojniški župan se je obrnil do vseh, ki so bili blizu, in je rekel s slovesnim glasom:

“Štiriindvajset dolgih, skrbit in žalosti polnih ur je minilo, ko nas je obiskala ta nadloga. Prepri se je vnel od fare do fare, biriči, župani in sodniki so reševali pravico, pa je niso izreševali. Jed nam ni teknila, pijača nam je presedala, počitek nam ni bil dan. Ali kakor je nadloga sama zavozlala voz, tako ga je tudi sama razvozlala. Zakaj mrtvim ne piše pravice človek, piše jim jo Bog. Zdaj je le vprašanje kdo da je pokličen in dolžan, da zagrebe to nadlogo in kam da naj jo zagrebe!”

Izkazalo se je, da je šimen celó po svoji smrti zdražbo sejal med ljudi. Prisojniški župan je rekel:

“Kamor je legel, tam naj počiva! Na čegar svetu leži, tisti naj ga pokoplje. In pokoplje naj ga krščansko, ker dasi je bil malopridnež, dušo je le imel!”

(Dalje sledi)

Pred nedavnim smo brali, da je s samomorom končal svoje zemeljsko življenje znaní socialist Lisandro De La Torre.

Ker je nekdo smatral za potrebno, da mu postavi spomenik tudi med Slovenci in ker je menda precej takih, ki vidijo v njem nekaj odličnega, bo prav, če zapišemo vsaj nekaj besed k tej stvari.

Po čem je postal De La Torre popularen? Ali morda po velikih zaslugah, ki jih ima za delavstvo? Kdor jih kaj ve, naj jih kar našteje!

Njegovo ime je postalo znano le po tem, ker je bil večer godrnjač čez vse tiste, ki so kaj koristnega delali in ni nikdar hotel priznati nikomur tega, kar je dobrega naredil, vedno pa je mikroskopično analiziral in kritiziral tisto, v čemer je kdo kaj pogrešil. Nekateri ljudje sodijo, da je vsak nergač tudi sposoben sam delo opraviti bolj dovršeno.

Toda! Zakaj se pa Ta "velikan" ni nikdar lotil konstruktivnega dela?

Med čenčastimi babami je vedno tista največ obrajtana, ki ima najhujši jezik. Toda, kdo bo pa trdil, da je tudi največ vredna? ... Z jezikom se ne gospodinji in ne vzgaja. Treba je imeti zato tudi roke in glavo in sree, da jezik svoje delo koristno vrši.

S čim se je pa najbolj prikupil ta Lisandro de la Torre?

Največ simpatij je dobil zato, ker se je spustil v prepir z odličnim cerkvenim predstavnikom. Monsn. Gustavo de Franceschi, ker je v svojih napadih nanj trgal tudi sveto pismo in cerkveni nauk, kakor umazan papir. Tistim, katerim se Jezusov nauk zdi nepotreben, je tak način boja seveda nekaj "genijalnega" ... Tudi otrokom se zdi lepa zabava, kadar jim pade v glavo, da lepe slike trgajo, ali umetne vaze pobivajo ... Kadar pridejo do jasne pameti, pa spoznajo, kako bedasto je bilo njihovo ravnanje ...

Saj ni zato danes beseda svetega pisma nič manj veljavna in nič manj večna, če se je rajni de la Torre iz svetega pisma norčeval. Saj ni bil prvi in tudi zadnji ne. O svetem pismu pa vseeno še vedno velja: "Nebó in zemlja bosta prešla, moje besede pa ne bodo prešle". Koliko jih je že bilo tekom stoletij, ki so svojo duhovitost zlorabili v to, da so sveto pismo smešili. Žal jim je bilo tega tedaj, ko se jim je odprla Resnica in so spoznali, da so imeli svoje talente zato, da bi resnico brnili in ne zato, da bi se iz resnice norčevali. Gotova stvar je to, da je vedno bolj lahko delo tistega, ki zabavlja, kot onega ki dela. Ali ni mar stoterna skušnja vseh javnih delavcev, da kritikastrí sami ničesar ne napravijo.

Lisandro de la Torre je bil duhovit in razumen človek. Toda žal je darove, katere je prejel porabil v svojo lastno nesrečo in v pogubo drugim.

Tisti, kateri hočejo njegovo delo pravilno oceniti, naj preberó tudi tisto, kar je napisal Gustavo de Franceschi, kateri je bil ne le globoko resničen v vsem kar je zapisal, temveč tudi tako dober, da svoje duhovitosti, ki mu je ne manjka, ni uporabil zato, da bi poniževal in smešil svojega protivnika, kakor je delal L. de la Torre.

Kakor ni mogel spraviti s sveta smrti, kakor ni bil pri vsej svoji brihtnosti v stanu, da bi znal junaško prenašati nadaljno breme življenja, tako tudi ni dosegel da bi izginila razodeta resnica nesmrtné duše in večnega življenja, tako ni odpravil nobene izmed resnic, ki jih vera uči in tudi papeža in Cerkev ni pokopal, kakor je bil prepričan, da bo doživel.

Je bil bolj moder Čeh Čapek, slaven pisatelj, o katerem je bilo znano, da je bil v svojem delu in življenju prav do zadnjega velik nasprotnik vsega starega, ki je imelo kako zvezo z vero, pa je nazadnje vendarle želel iti s sveta z Bogom spravljen lani za Božič.

Nikar torej naj nihče ne misli, da je bolj brihten tisti, kateri se zna iz "očenaša" norčevati kot oni, ki ga zna prav moliti ...

če ti je všeč dobra kapljica,
če ti diši okusna klobasica,
če si kaj zaveden slovenski rojak,
kadar te zanese pot na Avellaneda, potem
se oglasi v slovenskem baru,
RESTAURANT INTERNACIONAL
KARL TERPLAN
Chacabuco 501, Avellaneda, FCS.

HOTEL IN RESTAVRACIJA
"PACIFICO"
ANTON BOJANOVIĆ
CHARCAS 767-9 Telef. 31-8788.
Modern hotel, zračne sobe, izvrstna
postrežba, hladna in gorka kopel.
Cena 3—5 \$ s penzionom.
Blizu Retira! V centru mesta!

Najstarejša slovenska gostilna na Avellanedi! — Dobra jedača — izborna pijača
veselja polna hiša
P r i d i i n p r e p r i č a j s e !
Š T E F A N C E L E C
MANUEL ESTEVEZ 499
Avellaneda, F.C.S.

VELIKA NOČ

se praznuje prve pomladanske dni.

VAŠ DAR BO DOBRODOŠEL

Vaši družini, ki posebno v teh evropskih okoliščinah teško nanj čaka.

POSEBNE UGODNOSTI

in najboljši tečaj imamo rezerviran za velikonočne pošiljke. Izkoristite to priliko in pomagajte svojim potom:

JUGOSLOVANSKEGA ODDELKA

Banco Holandés Unido

PODRUŽNICA BUENOS AIRES

CENTRALA:
Bmē. MITRE 234

FILIALKA:
CORRIENTES 1900

Uradne ure: od 10 do 15, in v sobotah od 9 do 11.

LADIJSKE VOZNE LISTE

za vse paroplovne družbe dobite pri

CA. CENTRAL EUROPEA

SAN MARTIN 469

po najnižji ceni

K A B I N O

zagotovimo vsakemu potniku brezplačno

VPOKLICNE KARTE PO ZELO ZNIŽANIH CENAH

Kadar rabite novo obleko, si v Mozetičevi krojačnici oglejte vzorce blaga in krojev, pa Vam ne bo žal. V zalogi imamo tudi veliko izbiro srajc, klobukov in vseh drugih možkih potrebščin po tako ugodnih cenah, kakor jih ne boste našli nikjer drugje.

Priporoča se Vam:

KROJAČNICA MOZETIČ

OSORIO 5052 (Paternal), Bs. Aires

STRAŠEN POTRES PRED 30 LETI

Strašen je spomin, ki ga je zapustil potres, ki je 28. decembra leta 1908 porušil Messina in Reggio in skoro vsa mesta tam okoli Etne, največjega ognjenika v Evropi.

To je bila najhujša katastrofa, kar jih je svet dotlej pomnil. V nekaj sekundah so se prej cvetoča mesta v groznem trušču in ropotu zrušila v razvaline. Zemlja je vztrepetala v najglobljem osrčju, morje se je napelo, plameni so švigali iznad človeških bivališč — okrog 200.000 ljudi je s slabotnim krikom in izrazi groze na obrazih postalo žrtev sproščene večne sile. Za prizadete grozen uvod v novo leto.

28. decembra 1908 zgodaj zjutraj proti pol 6 so aparati vseh potresomerskih postaj v Evropi zabeležili močno majanje zemlje, ki je presegalo vsa dotedanja. Takoj je bilo jasno, da je ognjišče potresa nekje daleč, toda sunki so bili tako močni, da so aparati že po nekaj sekundah odpovedali in niso mogli beležiti več. Po vsej Evropi se je začelo spraševanje, kje bi ta potres mogel biti, kje je bilo najhuje itd.

Le počasi so prihajala poročila. Prva poročila niti od daleč še niso natančno vedela, kakšnega obsega je ta katastrofa. Tekom dopoldneva so se nabrala poročila iz kalabrijskih in sicilijskih mest, ki so naštevala, koliko hiš se je podrlo, koliko mostov, koliko je mrtvih in ranjenih itd. Leo mestih Messina in Reggio ne govori nobeno poročilo. Opoldne v Rimu še niso vedeli, da teh dveh mest ni več na zemlji. Prvi so to grozno vest prinesli na celino kapitani in ribiči, ki so baš v tistem času bili s svojimi ladjami na skrivnostno šumečem morju in so videli namesto cvetočih mest — razvaline in ogenj.

Še nedelja 27. december je bila v Messini vesela in brezskrbna. Dan je bil topel in prijeten. Nastopil je večer z vsem sijajem obmorskega mesta. Vse mesto je razkošno razsvetljeno, palače in trgovine so odprte daleč v deveto in deseto uro. Po ulicah valove množice ljudi, pred velikimi kavarnami in veseličnimi prostori igrajo godbe pozno v noč. V gledališču je ob nabitih prostorih vesela predstava, vsi lokali so polni zabave željnega občinstva. Še le po polnoči se mesto nekako začne pripravljati k počitku, počasi se vrvež umika z ulic. Meščani odhajajo k počitku, da bi se dobro naspali za naslednji dan.

Ob 5.25 zjutraj grom zamaje mesto. Toda grom, ki ni prišel iz črnega neba nad mestom, ampak je od spodaj iz zemlje sunil v temelje mesta. Vse hiše ob ulicah zajee in se opotečejo, meščani — otroci, žene, starčki, mladeniči in postavni možje — odpirajo oči in vstrepetajo. Nato zopet kratek grom, ki sikne po mestu, kakor bi nekdo z bičem udaril po njem in še enkrat. Sedaj mesto ne ječi več, hiše se ne opotekajo — vse se je zvalilo v kup ruševin z ljudmi in hišami vred. Zidovi padajo na redke ubežnike, ki begajo po nekdanj ravnih in gladkih ulicah, tu in tam kak krik, ki ga pa kmalu uduši padajoča stena. Kdor je živ, beži nekam naprej preko živih in mrtvih, preko postelj in opeke in oken — samo naprej, ven iz tega groznega groma.

V pristanišču so jutranje ladje sprejemale najbolj zgodne potnike, pa je močni val vrgel ladjo in potnike na obrežje, kjer se je vse razbilo. Če je v mestu še kje kako okno, kak balkon, gotovo na njem vpije kaka zbegana postava in išče izhoda na trdna tla. Toda grmenje zemlje se še ni pleglo. Od časa do časa znova za-

Potres v Čile je obsegel ozemlje 30.000 km², na katerem je živel 200.000 ljudi. Doslej ugotovljenih smrtnih žrtev presega 30.000.

Na naslovni strani gornja slika kaže razvaline stolnice v Chillanu. Spodnja slika pa so razvaline palače čilske banke v Concepcionu.

lobni pod nogami, zopet zropota nekaj hiš na ulice, nov val vpitja in krikov. Pol nagi begajo ljudje po mestu in skačejo preko razvalin. Tedaj nenadoma ves trušč podirajočega se mesta in smrtno grozo ljudi prevpijejo klici, ki prihajajo od bogve kod: "Morje, morje!"

Morje se je umaknilo od suhe zemlje za kakih 300 do 400 metrov, kakor da ga je groza, velikega razdejanja. Toda naslednji trenutek se je spet napelo v 10 do 15 metrov visoke valove in se v velikem šumenju in višanju začelo valiti proti mestu, ki se je kadilo v razvalinah. Na tisoče jih val pokoplje, na tisoče jih zbije v razvaline hiš, na tisoče jih na tem izletu na suho zemljo pograbi in jih potegne nazaj v svojo večno posteljo. Ko še šume po ulicah ostanki valov, švigne blizu pristanišča proti nebu velik ognjen jezik — veliki gazometer je šel v zrak! Vihar grabi visoke plamene in z njimi udriha po razbitem mestu, na vse krajih kmalu zagospodari ogenj, da bo konec poopen. Vse sile narave so se zbrale v tem mestu k svojemu strašnemu plesu in mesto je pod njimi padlo v prah.

Ko se je dobro zdanilo in se je sonce spet dvignilo iznad morja, Messina in Reggio in večine ostalih mest v južni Kalabriji ni več na zemlji. Stoletja so jih gradili, v nekaj sekundah jih je sunek zemlje posnel s površja. Po vsem svetu gre vest o grozni nesreči. Ladje vseh evropskih držav se zbirajo in odhajajo proti žalostnim krajem, dovažajo zdravila in živila, odvažajo ranjence in sirote. V nekaj dneh so že polne vse bolnišnice v Neapolju, Kataniji in Rimu in ostalih mestih, ki so neposkodovana čakala novo leto 1909. Svet pa je bil še tedne in mesele ves pod vtisom te silne nesreče — in jebil resen. Potem pa se je privadil.

V januarju je italijanska vojaška oblast morala nad razvalinami proglasiti obsedno stanje, da se je moglo začeti delo za urejevanje in obnovo mesta. V jamah in kletih zbirajo vojaki vse, kar so vrednega našli med razvalinami. Tu ležijo celi svežnji ur, bankovcev, zlatega denarja, nakita, svetinjic, zlatih krožnikov, kak kos dragocenega pohištva — vse skupaj v vrednosti 80 milijonov lir. Toliko je bilo po tem potresu vredno nekdanj tako bogato in vetoče mesto.

Neka zapestnica ima vtisnjeno: "Alla mia Concettina! 12. decembra 1908!" Poročni dar mladi ženi, ki se je poročila z nekim možem, dobrih 14 dni pred potresom. Na paru srebrnih žlic se še poznajo ostanki jedi — še na večer pred potresom so se bliščale na mizi v kaki palači. Naslednje jutro ni bilo ne hiše ne mize, ne ljudi, ki so prejšnji večer sedeli za mizo.

Minuli so meseci in leta. Čas je zacelil rane in podjetnost človeka je pokrila razvaline in v zemljo posadila nove stavbe. Messina je danes obnovljena, spomin na potres in strah pred njim je pa tu bolj živ kot kjerkoli v svetu.

Je pa še nekaj, kar je ostalo dobro v spominu njim, ki so ono katastrofo preživeli.

Prav za Božič je v tankakšnjem brezverskem listu "Telegrafu" izšel bogokleten članek, v katerem se je pisec norčeval iz božjega deteta. Med drugim je bilo pa zapisano tudi tole: "če je betlehemsko dete res kak bog, pa naj nam pošlje potres"... Tri dni potem se je to zgodilo. Menda to ne potrebuje nobene posebne razlage.